

আমর দেশের কাহিনী

এম, কোবাদ আলী

আব্ব দেশৰ কাহিনী

অনুবাদকঃ

এম কোবাদ আলী

আবব দেশৰ কাহিনী

অনুবাদক—এম কোবাদ আলী

গাওঁ—বলেছাকোনা

(গোমোঠা) ;

পোঃ মধুকুছী ;

ভায়া—বঙিয়া (অসম)।

প্ৰকাশকঃ—এম আব্দুল কাৰিম

কোৰাটীৰ নং ২৭৬ (এ)

গোশলা ; গুৱাহাটী—১১।

শিল্পীঃ—শ্ৰীউপেন্দ্ৰঠাকুৰীয়া।

ছপা কৰোঁতা—ডেকাজ প্ৰেছ

পানবজাৰ গুৱাহাটী—১

প্ৰকাশ—জানুৱাৰী '৬৮ ইং

মূল্য ১.২৫ পইচা।

আমাৰ কব লগীয়া

পহিলাতে বৰগামৰ আল্লাৰ নামটিকে উচ্ছাৰণ কৰিলোঁ। আজি প্ৰায় ২০ বছৰমান পূৰ্বে বঙিয়া হাই মাদ্ৰাসাত কিতাবুল-আমালিহ খনি (মনোবম গল্পৰ কিতাব) পঢ়িবলৈ সুবিধা পাইছিলোঁ। আমাৰ মাননীয় শিক্ষক চৈয়দ মীৰ হুছেইন আৰু কাজী চৈয়দ আব্দুল আজিজ চাহাবে গল্পৰ ব্যাখ্যা কৰোঁতে মনৰ মাজত অনাবিল আনন্দৰ শিহৰণবোৰ জাগৰিত হৈছিল। সেয়ে মাজে সময়ে গল্প কেইটি অনুবাদ কৰিছিলোঁ। দুৰ্ভাগ্যবশতঃ মোঃ মুছাব ছাৰা সম্পাদিত মূল গ্ৰন্থখনি হেৰাল। সেইবাবেই মূল লিখকসকলৰ নাম ইয়াত সন্নিবিষ্ট কৰিব পৰা নগ'ল। আৰৱীৰ পৰাই অনুদিত কাৰণেই এই ক্ষুদ্ৰ সংগ্ৰহটোৰ নাম দিয়া হ'ল "আবব দেশৰ কাহিনী।" শেষৰ গল্পটো কবি জমিকদ্দিন চাহাবৰ দ্বাৰাই সম্পাদিত "নুবে ইছলাম"ত প্ৰকাশ পাইছিল। বন্ধুবৰ উপেন্দ্ৰ ঠাকুৰীয়াই পবিত্ৰ ২২ বমজাম, ২৫ ডিছেম্বৰ সোমবাৰে কভাৰ পৃষ্ঠাৰ ছবিখনি আঁকি দিয়ে। অনাৰ ছালেছ কাকিম, সৰ্বেশ্বৰ তালুকদাৰ, এ. এম. পাটগিৰী, মুকল্লা দেৱান, নিলিফান্ত দাস, মোখতাকদ্দিন আহমদ আৰু কেইবাজনো বন্ধুৰ পৰাই সহায় পাইছিলোঁ। মালিগাওঁৰ শ্ৰীশুক প্ৰেছত ব্লক আৰু কভাৰ ছপা কৰা হ'ল। অন্তিমত ডেকাজ প্ৰেছৰ কৰ্মীবৃন্দই কিতাপখনি সুন্দৰভাৱে উলিয়াই দিয়াৰ বাবে আটাইলৈ আন্তৰিক কৃতজ্ঞতা থাকিল। খোদা হাফিজ।

ইতি—বিনীত,

অনুবাদক।

Qrs. No. 276 (A) Gosain,
Central Avenue,
GAUHATI-11

এজবী দাবখোলা তিৰোতা

বৰ্ণিত আছে যে, উবাইজুল্লাহ বিন্ আব্বাহ মহানুভব দানশীল সকলৰ ভিতৰত অন্যতম আছিল। এসময়ত তেওঁ চিৰিয়াৰ পৰা হেজাজৰ ফালে প্ৰত্যাৱৰ্ত্তন কৰিছিল। আক বাস্তাব এঠাইত অৱতাৰণ কৰি জিবনি লবলৈ মনস্থ কৰিলে। তেওঁ চাকৰ-চাকৰীৰ ওচৰত খোৱা খাও বিচাৰিলে : কিন্তু, কোনো খাও নেপালে। কাৰণ, তহবিলত কোনো খাওই মৌজুদ নাছিল।

তেতিয়া তেওঁ উকীলক লক্ষ্য কৰিলে—তুমি গাৱলৈ যোৱা আক কিবা পালে চিচাৰি লৈ আহিবা—গৰখীয়াৰ পৰাই গাখীৰ আনিলেও হ'ব। উকীলে উবাইজুল্লাহ বিন-আব্বাহৰ লক্ষ্য অনুযায়ী চাকৰ-চাকৰীৰ সৈতে খাও বিচাৰি ওলাই গ'ল। আক কিছু সময়ৰ পাছত এগৰাকী বুঢ়ীৰ ঘৰত হাজিৰ হ'ল। উকীলে বুঢ়ীৰ ফালে নিবীক্ষণ কৰি সুধিলে—“মই কি নিব পৰা খাও বস্ত্ৰ আপোনাৰ ওচৰত কি আছে? খোৱা বস্ত্ৰৰ বৰ দৰ্কাৰ হৈছে সেইবাবেই আপোনাৰ ওচৰলৈ আহিব লগীয়াত পৰিছোঁ।”

বুঢ়ীজনীয়ে জবাব দিলে—“বিক্ৰি কৰিব লগীয়া বস্ত্ৰ মোৰ ওচৰত একোৱেই নাই—মাথোন মোৰ ল'ৰা কেইজনৰ বাবে অসম্পন্ন প্ৰয়োজনীয় খোৱা বস্ত্ৰ আছে। সিহঁতৰ কাৰণে মই খোৱা বস্ত্ৰ বিনি যতন কৰি ৰাখিছোঁ।”

উকীল—“আপোনাৰ ল'ৰা কেইজন বৰ্ত্তমান ক'ত আছে?”
বুঢ়ী—“সিহঁত পথাৰত আছে—সম্পত্তি উলটি আহিবৰ সময় হৈছে।”

উকীল—“আপোনাৰ ল'ৰাৰ কাৰণে কি খোৱা বস্তু আছে, অনুগ্রহ পূৰ্বক মোক জানিবলৈ দিব নে?”

বুঢ়ী—“শিচৰ। কিয়নো, মাত্ৰ এখন কটি আছে—আৰু সেই কটিখন এতিয়াওঁ সিহঁতৰ বাবে আখাৰ ওপৰত ৰাখিছোঁ।”

উকীল—“কটিখনত বাহিৰে আৰু কিবা আছে নে?”

বুঢ়ী—“আৰু একোৱেই নাই।”

উকীল—“ইয়াৰ একাংশ মোক দান কৰিবলৈ পাৰিব জানো?”

বুঢ়ী—“একাংশ মই দান কৰিব নোৱাৰিম—যদিহে গোটেইখনৰ দৰ্কাৰ হয়, তেনেহ'লে লৈ যাব পাৰে।”

উকীল—“একাংশ দান কৰিবলৈ অপাৰগ আনহাতে, গোটেই-খন দান কৰিবলৈ আপুনি সাজু—ইয়াৰ প্ৰকৃত অৰ্থ কি?”

বুঢ়ী—“সত্যকথা কৈছোঁ—ইয়াৰ কোনো বৰকমৰ ব্যতিক্ৰম হ'বই নোৱাৰে। কিয়নো, কোনো এটা বস্তুৰ আধা অংশ দান কৰা ক্ষতিজনক—আনহাতে, সম্পূৰ্ণ বস্তু দান কৰিলে পূৰ্ণতাৰ সোৱাদ পোৱা যায়। যিটোৱে মোৰ ক্ষতি সাধন কৰে, তেনেবুৱা কাম মই কৰিব নোৱাৰোঁ; আৰু যি কামটোৱে মোৰ জীৱনৰ মান-মৰ্যাদা উন্নীত কৰিছে—মই সদায় সেই কাম কৰিবলৈ সাজু আছোঁ।”

সেই কথা শুনি উকীল মনে মনে আচৰিত হ'ল। আৰু কটি খনি লৈ আঁতৰি গ'ল। বুঢ়ীয়ে কিন্তু তেওঁলোকক কোনো প্ৰকাৰৰ প্ৰশ্ন নকৰিলে তেওঁ কোন, কত বা ক'ত পৰা আহিছে ইত্যাদি।

উকীল যেতিয়া উবাইদুল্লাহ-বিন্-আবব'ছৰ ওচৰত হাজিৰ হৈছিল, তেতিয়া তেওঁক বুঢ়ীৰ সকলোবোৰ কথা-বতৰা প্ৰকাশ কৰি কৈছিল। সেই কথা শুনিবলৈ পাই তেওঁ বৰ আচৰিত হৈছিল আৰু তৎক্ষণাত বুঢ়ীক তেওঁৰ আগত হাজিৰ কৰিবলৈ আদেশ কৰিছিল। সেই আদেশ পাই উকীল বুঢ়ীৰ ওচৰলৈ গ'ল আৰু ক'লে—“আপোনাক মোৰ গৰাকীয়ে এতিয়াই মাতি পঠিয়াইছে। অনুগ্রহ পূৰ্বক আপুনি মোৰ লগত যাবলৈ ওলাওক।”
বুঢ়ী—“আপোনাৰ গৰাকীৰ নাম কি?”

উকীল—উবাইদুল্লাহ বিন্-আবব'ছ।

বুঢ়ী—আল্লাহ হুকুমত তেখেত সঁচাকৈয়ে সন্মানীলোক। তেখেতৰ মৰ্যাদা হৈছে উচ্চ স্তৰত উপনীত—তেখেতে মোক কি কাৰণত মাতিছে?”

উকীল—আপোনাৰ উপকাৰৰ প্ৰতিদান দিবলৈ আৰু আপোনাৰ মঙ্গল সাধন কৰিবলৈ তেওঁ আপোনাক মাতি পঠিয়াইছে—এতিয়াই বলক।

বুঢ়ী—“অ” সেই কথাৰ নিমিত্তে আল্লাহ কৰ্ম, মই যদিহে কিবা ভাল কাম কৰিব পাৰিলোঁহেঁতেন—তেনেহ'লে, তাৰ প্ৰতিদান গ্ৰহণ কৰিব পাৰিলোঁ হয়। কিন্তু সেইটো কেনেকৈ সম্ভৱপৰ হ'ব পাৰে? মাত্ৰ এখন কটি—তাৰ দ্বাৰাই মই প্ৰতিদান লওঁ কেনেকৈ? এই কটিখন এনেকুৱা এটা বস্তু—যিটোত বিশ্বৰ প্ৰত্যেক মানুহেই পৰস্পৰ অংশ গ্ৰহণৰ দাবী আছে। অৰ্থাৎ মই যিটো কাম কৰিছোঁ—প্ৰতিজন নব-নাৰীয়ে পৰোপকাৰৰ্থে তেনেকুৱা কৰাটো নিতান্তই সমাচীন।

এইদৰে কৈ বুঢ়ীয়ে আহিবলৈ ইচ্ছা কৰা নাছিল ; কিন্তু, উকীলে তেওঁক জোব কৰিয়েই লৈ আহিছিল। যেতিয়া বুঢ়ীয়ে উবাইদুল্লাহ-বিন-আব্বাহৰ ওচৰত হাজিব হৈছিল, তেতিয়া চালাম কৰিছিল। তেওঁ চালাম গ্ৰহণ কৰি তাৰ জবাব দিবলৈ পাহৰা নাছিল। তেওঁ বুঢ়ীক ওচৰতে বহিবলৈ দি প্ৰশ্ন কৰিলে আপুনি কোন বংশৰ মানুহ ?”

বুঢ়ীয়ে উত্তৰ দিলে—“বলু কাল্ব বংশৰ।”

উবাইদুল্লাহ— আপোনাৰ অৱস্থা (দৈহিক, মানসিক, আৰ্থিক) কেনেকুৱা ?

বুঢ়ী—“মই নিশা অলপ সময়হে জাগি থাকি বেছি সময় নিদ্ৰাত অভিভূত হৈ থাকোঁ। দুনিয়াত এনেকুৱা কোনো সুখ নাই-যিটো মই উপভোগ কৰিবলৈ সুবিধা পোৱা নাছিলোঁ।”

উবাইদুল্লাহ— আপোনাৰ ল'ৰা কেইজন যেতিয়া ঘৰলৈ আহিব, তেতিয়া আপুনি সিহঁতক খাবলৈ কি দিব ? কিবা আইন বস্তু যোগাব কৰি ৰাখিছে নেকি ?”

বুঢ়ী—“মহানুভৱ জাতেৰে তাই যি কথা কৈ গৈছে, সিহঁতক দিবলৈ মই তাৰেই যোগাব কৰি ৰাখিছোঁ। হাতেম তাই কবিতাপ কৈছিল—মই খাদ্যৰ অভাৱত, ভোকাৰ অৱস্থাত গোটেই নিশাটো কটাই দিছিলোঁ। মোৰ চকুৰ টোপনি নাছিল—টোপনি আছিলও বাবে বাবে সাৰ পাইছিলোঁ। পেটত জই জলিছিল অবিৰাম গতিৰে। মই সহ্য কৰিছিলোঁ। অন্তৰ্গামী ফালে লক্ষ্য কৰি। মই সদায় এইদৰেই থাকোঁ—যেতিয়া-লৈকে উত্তম খাদ্য নেপাওঁ মানুহক সহায় কৰাতকৈ মোৰ

জীৱনটো বেছি মূল্যবান হ'ব পাবে নে ?

উবাইদুল্লাহ—“আপোনাৰ ল'ৰা কেইজন যদিহে বৰ ভোকাৰ হৈ আহে, তেতিয়া আপুনি সিহঁতৰ নিমিত্তে কি ব্যৱস্থা কৰিব ?”

বুঢ়ী—“অ’ সামান্য এখনি কটিৰ কথাই আপোনাৰ ওচৰত বৰ ডাঙৰ কথা হৈ পৰিছে দেখিছোঁ ! আক সেইবাবেই আপুনি সেই বিষয়ে ইমান বেছি কথা ক'বলৈ বাধ্য হৈছে। আনহাতে, ইয়া-তেই আপোনাৰ মনটো গভীৰভাৱে নিবিষ্ট হোৱাও দেখা গৈছে। এই সামান্য কথাবোৰ এই মুহূৰ্ততে আপুনি অগ্ৰহ কৰি পৰিত্যাগ কৰক। কিয়নো, এই সামান্য কটিৰ কথাই মানুহৰ মন-প্ৰাণ একেবাৰে বিনাশ কৰিবও পাৰে আৰু অন্ত-কৰণৰ ওপৰত বেয়া প্ৰভাৱ বিস্তাৰ কৰিব যে তাত কোনো ভুল নাই। সেই বেয়া প্ৰভাৱৰ পৰাই মানুহৰ মন ঠেক হোৱাৰ বিৰাট সম্ভাৱন আছে।

উবাইদুল্লাহ উকীলক ক'লে—“বুঢ়ীৰ ল'ৰা কেইটা মোৰ ওচৰত হাজিব কৰা।” সেই কথা শুনি উকীলে বুঢ়ীৰ ল'ৰা কেইজনক দিচাৰি আনিলে। যেতিয়া সিহঁতে মায়েকক দেখিবলৈ পাইছিল, তেতিয়া চালাম কৰিছিল। তাৰ পাছত সিহঁতক উবাইদুল্লাহৰ ওচৰত হাজিব কৰিলে। তেওঁ ক'লে—“মই তোমালোকৰ মাতৃ বা তোমালোকৰ কোনো অমঙ্গলৰ বাবে ইয়ালৈ মাতি অনা নাই। বৰ; মই তোমালোকৰ অৱস্থাৰ সংশোধন কৰিবলৈহে ইচ্ছা কৰিছোঁ।”

ল'ৰা এজনে ক'লে—“ আপুনি কৈছে যে, আমাৰ দৰিদ্ৰ অৱস্থাৰ উন্নতি কৰিবলৈহে আপুনি আমাক মাতি আনিছে ; কিন্তু, সেইবাবে আপোনাক আমি অনুবোধ কৰা নাছিলো। আনহাতে আমাৰ এনেকুৱা এটি ভাল কামৰ নিদৰ্শনো নাই— যিটোৰ প্ৰতিদান স্বৰূপে আপুনি অযাচিত দানৰ জৰিয়তে আমাপো-
কক সৌভাগ্যবান কৰিব। ”

উবাইদুল্লাহ “অৱশ্যে ইয়াৰ কোনো এটাও নহয়। তথাপি মই আজি নিশাৰ বাবে তোমালোকৰ প্ৰতিবেদী হ'বলৈ ই হা কৰিছোঁ। সেই কাৰণেই তোমালোকৰ মাজত অলপ-অহৰপ ধন বিতৰণ কৰিবলৈ ইচ্ছা কৰিছোঁ। ”

ডাঙৰ ল'ৰা জনে সমিধান দিলে—“জনাব' আমি খুব ভালদৰেই জীৱন-নিৰ্ব্বাহ কৰিবলৈ সুবিধা পাইছোঁ।—আমাৰ জীৱিকাও প্ৰচুৰ পৰিমাণে আঁল্লাই দিছে। গতিকে, যিসকল আমাতকৈ উপযোগী আপুনি আপোনাৰ এই অনুগ্ৰহৰ দান সেই ফালেই পঠিয়াই দিয়ক। আক যদিহে প্ৰথমৰ পৰাই অযাচিত দান কৰিবলৈ ইচ্ছা কৰিছে, তেনেহ'লে সেই দান অগ্ৰসৰ কৰিবও পাবে তাত আমাৰ কোনো আপত্তি নাই। আপোনাৰ এই অযাচিত দান কৃতজ্ঞতাৰ যোগ্য আপোনাৰ এই উপকাৰ গ্ৰহণ কৰাও উপযুক্ত। ”

উবাইদুল্লাহ “হয়, ঠিক কথাই কৈছা।” এইবুলি কৈ তেওঁ লোকক দহ হেণ্ডাৰ দিব্‌হাম, আৰু ২০ টা উটনী দিবলৈ

উকীলজনক জুকুৰ কৰিলে।

বুঢ়ীয়ে পুতেকহঁতক লক্ষ্য কৰি ক'লে—এতিয়া তোমালোকে একোটকৈ কবিতা পাঠ কৰা। শেষত মই তোমালোকক অনুস-
ৰণ কৰিম। মায়েকৰ আদেশ অনুসৰি ডাঙৰজন লবাই কবিতা পাঠ কৰিলে :—

আল্লাব নামটি লই কওঁ আজি মই;
আপোনাৰ দৰে আৰু জ্ঞানী-গুণী নাই।
দীৰ্ঘজীৱি হোৱা সেয়া বিখ্য দুনিয়াত;
অযাচিত দান মই লইছোঁ হাতত।

মাজুজনে গাই দিলে:—মধুৰ কথাত মোৰ হিয়া পমি যায়;

এনেবুৱা দানীলোক পাবলৈ নাই।
যুগৰ পথেদি নিতে যোৱা আগুৱাই;
বহুধাত আপোনাৰ কোনো ভয় নাই।

সকলজনে গাইছিল:—গুণীজনে দান কৰে পুলকিত হই;
আল্লাই বহম কৰে সেই নেতা কেই।

শেষত বুঢ়ীয়ে ক'লে—“হাতাত দাবাজ হ'ক আল্লাব কুপাত;

শান্তিৰে কটোৱা কাল ওবে জীৱনত।

ধন্য হ'ক দানগীৰ জীৱন তোমাৰ;

দুখীভূত হই য'ক ভিমিৰ আন্ধাৰ ”

অৱশেষত, বুঢ়ীয়ে পুতেকহঁতৰ লগত দান লৈ ঘৰলৈ উলটি আহিল।

নিশা-১২-৩০ মি:

২৪-৭-৬৭ ইং

কথিত আছে যে, যেতিয়া মামুনৰ হাতত খিলাফতৰ (ৰাজ্যৰ) ভাৰ অৰ্পণ কৰা হৈছিল, তেতিয়া খলিফা হাকিম আল-বহিদৰ ভায়েক ইব্রাহিম ইবনে মেহ্‌দীয়ে তেওঁৰ বশ্যতা স্বীকাৰ কৰা নাছিল—বৰং বায় প্ৰদৰ্শনলৈ গৈ তাতো তেওঁ নিজক নিজে স্বাধীন বজা বুলিয়েই দাবী কৰিছিল। আৰু এইদৰেই কিছুদিন অতিবাহিত হৈছিল। কিন্তু, ইফালে মামুনে তেওঁৰ প্ৰতীকাত বৈ আছিল। তেওঁ ধাৰণা কৰিছিল, নিশ্চয় ইব্রাহিম আহিব আৰু তেওঁৰ দল-ভুক্ত হৈ বশ্যতা স্বীকাৰ কৰি নিজৰ জীৱন ধন্য কৰিব। কিন্তু, চাওঁতে চাওঁতে দিনবোৰ অতিবাহিত হ’বলৈ ধৰিলে। শেষত ইব্রাহিমৰ মনোভাৱৰ কথা তেওঁৰ বুজিবলৈ বাকী নেথাকিল। মামুন নিৰাশ হ’ল; আৰু ৰাজ্যত প্ৰচাৰ কৰি দিলে যে,—“কোনোবাই যদিহে ইব্রাহিমক ধৰি আনি মোৰ ওচৰত হাজিৰ কৰিব পাৰে, তেন্তে লগে লগেই তেওঁক এক লক্ষ দিৰ্হাম (এক প্ৰকাৰৰ ৰূপৰ মুদ্ৰা) পুৰস্কাৰ স্বৰূপে দিয়া হ’ব.....।”

ইব্রাহিমে কৈছে যে—“মই যেতিয়াই এই ঘোষণাটোৰ কথা শুনিবলৈ পাইছিলো, তেতিয়া বৰকৈ ভয় খাইছিলোঁ; আৰু মোৰ কৃতকৰ্মৰ কাৰণে অনুতাপ কৰিছিলোঁ। মই কি উপায় কৰিম একো ভাবি নোপাই থকোঁৰ কাৰণে অস্থিৰ হৈ পৰিছিলোঁ।

আৰু শেষত ইচ্ছাবশতঃ কৰাটোকে পছন্দ কৰিছিলোঁ। তাৰ পিছত সেইদৰেই বাহনলৈ ওলাইছিলোঁ। কিন্তু, মই সত্ত্বহতে কোনফালে যাম আৰু ক’ত থাকিম? উপায় কি?”

এই অনাহুত চিন্তাবোৰে মোক একেবাৰে বিভ্রত কৰিছিল। অলপ পিছত মই সৰু গলি এটিৰে যাবলৈ ধৰিলো। আৰু মনৰ মাজতে আল্লাহ-তালাক স্মৰণ কৰি কৈছিলোঁ—“মই তোমাৰ পদৰ মতুন যাত্ৰা—তুমি বিনে ছুনিয়াত মোৰ কোনো নাই। সেই বাবেই হে দয়ালু, তুমি মোক আশ্ৰয় দিয়া আৰু সাহায্য কৰা—সকলো বিপদ-আপদৰ পৰা মোক উদ্ধাৰ কৰিবানে?”

এইদৰেই গৈ থাকোঁতে মই অনুভৱ কৰিলোঁ যে, যদিহে মই আকৌ এই বাস্তাটোৱোদ পিছৰাই যাওঁ : তেন্তেহ’লে মানুহ তৎক্ষণাত সন্দেহ কৰিব; আৰু মোক ধৰিবও পাৰে.....।

অথচ এই গলিটো একেবাৰে সৰু—কিন্তু, মই এতিয়া যাওঁ ক’লৈ?” এনে ধৰণে চিন্তা কৰি কৰি যোৱাৰ পাছত হঠাতেই মই দেখিবলৈ পালোঁ যে, গলিৰ ঠিক মাজতে ক’লা মানুহ এজন থিয় হৈ আছে। মই তেওঁৰ ওচৰ চাপি সুধিলোঁ—“তোমাৰ ওচৰত এনেকুৱা গোপন ঠাই আছে নে, য’ত মই বাতিটোৰ কাৰণে নিৰাপদ হৈ থাকিব পাৰিম?”

মানুহ জনে উত্তৰ দিলে—“হয় আছে—” এইবুলি কৈ তেওঁ ঘৰৰ ছুৱাখন মেলি দিলে। মই ঘৰটোৰ ভিতৰত প্ৰৱেশ কৰি

দেখিবলৈ পালে। যে, তাত এখন খুউ পৰিষ্কাৰ দিছা পাবি ধোৱা আছে। কোঠাটোত নানান তৰহৰ উপাদান মোজুদ কৰি ৰখিছিল। তাৰোপৰি কেঁচাটো বৰ নোৱৰ আছিল। মোৰ বৰ ভাল লাগিছিল। ক'লা মানুহজনে মোক বহিবলৈ কৈ তেওঁ কোঠাৰ বাহিৰ ওলাল; আৰু বাহিৰৰ ফালে ছৰাবখন বন্ধ কৰি তলাটো লগাই দিলে। মানুহজন আঁতৰি গ'ল। তাৰ পিছত মোৰ মনত ধাৰণা হ'ল যে, নিশ্চয় মানুহজনে পুৰকাৰ ঘোষণাৰ কথা শুনিবলৈ পাইছে; আৰু সেয়েহে মোক খাটে দি পুৰকাৰ লাভ কৰিবলৈ ইচ্ছা কৰিছে! আৰু সেয়ে নহ'লেনো তেওঁ মোক কোঠাৰ ভিতৰত বন্ধ কৰি ছৰাবত তলা লগাই থৈ যায় নে আজিৰ দিনত কোনো মানুহক বিশ্বাস কৰিব নোৱাৰি—প্ৰত্যেকেই কেৱল সুবিধা আদায় কৰাত ব্যতিব্যস্ত হৈ পৰিছে! কিন্তু, এই নেকি আজিৰ দুনিয়াৰ নীতি ?

তাৰ পিছত মই একেবাৰে অস্থিৰ ভাৱে সময়গোৰ কটাবলৈ ধৰিলোঁ। মৃত্যুৰ বিভীষিকাই যেন মোক সৰ্বগ্ৰাস কৰি পেলাইছিল! আনকি, মোৰ উশাহ-নিশাহবোৰ জুইৰ দৰেই গৰম হৈ উঠিছিল। মৃত্যুতে, মই নানান তৰহৰ চিন্তাৰ নিদাকণ জ্বলাত একেবাৰে বিভ্ৰত হৈ পৰিছিলোঁ.....

এইদৰেই ভালেখিনি সময় পাব হৈ গ'ল। বিপদৰ সময়ত একোটা মুহূৰ্ত্তও হাজাৰ হাজাৰ বছৰত পৰিণত হোৱা যেন লাগে। ই এটি সৃষ্টিৰ বহস্য। মই পলে পলে মৃত্যুৰ ছৰাব দলিলৈ

অগ্ৰসৰ হৈছিলোঁ। দুনিয়াৰ কোনেও সেই কথা জানিব পৰা নাছিল.....

কিছু সময়ৰ পিছত হঠাতেই মানুহজন আহিছিল। তেওঁৰ লগত এজন কুণী। সি কটি মাংস, এটি নতুন চক, এটি পৰিষ্কাৰ বলহ, বাচন-বহন আৰু যাৱতীয় বয় বস্তু ফল-মূল কিছমান সুবত তুলি কঢ়িয়াই লৈ আহিছিল। তাক দেখিয়েই মোৰ মনৰ চিন্তা-ভাৱনাবোৰ তৎক্ষণাৎ দূৰীভূত হৈ গ'ল। মানুহজন কুণীটোৰ পিছে দিছে আহিছিল; আৰু তাৰ সুবৰ পৰাই বস্তুখিনি নমাই লৈ তাক সোনকালে বিদায় দিছিল। কুণীটো আঁতৰি যোৱাৰ পিছত মানুহজন মোৰ ওচৰলৈ আহিল আৰু বিনীত ভাৱে ক'বলৈ ধৰিলে—“হে প্ৰভু, আপোনাৰ নিমিত্তে মই মোৰ জীৱনটো সমৰ্পণ কৰিছোঁ। মই এজন সাধাৰণ নাপিত—আৰু মই জানো যে, মই মোৰ জীৱনটো অতিবাহিত কৰিবলৈকে এই ক্ষুদ্ৰ বাৰ-সায়টো হাতত লোৱাৰ কাৰণে আপোনালোকে সদায় মোক ঘূৰাৰ চকুৰে নিৰীক্ষণ কৰি আহিছে। সেউবাবে মোৰ কোনো আক্ষেপ নাই। মই আপোনাৰ কাৰণে বজাবৰ পৰাই বস্তুখিনি কিনি আনিছোঁ—বিন্তু উক্ত বস্তুখিনি এতিয়ালৈকে মই আপোন হাতেৰে স্পৰ্শও কৰা নাই। গতিকে, আপুনি যদিহে মোক “সক” বুলি ঘূৰা নকৰে; তেনেহ'লে বস্তুখিনি গ্ৰহণ কৰক মই বৰ আনন্দ পাম.....”

সেই কথা শুনি মই ক'লোঁ—“তোমাক হুণা কবিবৰ প্ৰকৃত অধিকাৰ মোৰ নাই— বৰং বস্তু যি নি আনি দিয়াৰ কাৰণে আনন্দিত হৈছোঁ। কিয়নো, মোৰ খুটৰ ভোক লাগিছে....”

তাৰ পিছত মই ঋণ বান্ধিবলৈ ধৰিলোঁ। মোৰ মনত পৰি গৈছিল, অনাহকত নাপিতজনক দোষাৰোপ কৰাৰ কথা! মনে-মনে মই বৰ লাজ আৰু অপমান বোধ কৰিছিলোঁ। তাৰ পিছত মই নিজক নিজে থকাৰ দিছিলোঁ আৰু অনুপু হৈছিলোঁ।....

শেষত মই ভাত বান্ধি উঠি খাবলৈ ধৰিলো। ন'কলেক হ'ব যে, ইমান সুখাত মই গোটেই জীৱনত কোনোদিন খাবলৈ পোৱা নাছিলোঁ। সেই স্মৃতিটো অনন্ত কালপৰ্য্যন্ত মোৰ স্মৃতিৰ পৰ্দাত জিলিকি থাকিব। মোৰ ধোৱা লোৱা শেষ হ'লত নাপিতজন ওচৰলৈ আহিল; আৰু প্ৰকাণ্ড বীণাখনি আগুৱাই দি ক'বলৈ ধৰিলে—“হে প্ৰভু, আপুনি যদিহে বেজাৰ বেপায় তেনে'হলে ইয়াৰ দ্বাৰাই আপোনাৰ মহৎ ইচ্ছা পূৰ্ণ কৰিব পাৰে....” “মই এক প্ৰকাৰ সজ্জিত হৈ তেওঁক সুধিলোঁ—“মই সঙ্গীত ভাল পাওঁ বুলি তুমি কেনেকৈ জানিলা?”

লগে লগেই নাপিতজনে ক'লে—“হে প্ৰভু আপোনাৰ কহমঃ নিশ্চয় আপোনাৰ সুখ্যাতি লুকাই থকা বিষয় বস্তু নহয়—আৰু সেয়েহে সেই সূৰ্য্য, সঙ্গীতানুবাগ, স্পৃহা আদি লুকাই থকা নাই বৰং চৌদিশে বিস্তাৰিত হৈ পৰিছে। আপুনি মোৰ প্ৰভু ইব্ৰাহিম-ইবনে-মেহুদী!

আৰু যি বাস্তৱ্য আপোনাক প্ৰেপ্তাৰ কৰি দিব পাৰিব; তেওঁক এক লক্ষ মুদ্ৰা দিম বুলি খনিকা নামুনে ঘোষণা কৰিছে। আপুনি কিন্তু মোৰ ইয়াত সম্পূৰ্ণৰূপে নিৰাপদ....”

এই কথা শুনিবলৈ পোৱাৰ লগে লগে মই তেওঁক ভক্তি কৰিবলৈ ধৰিলোঁ। কিয়নো, তেওঁৰ কথাই মোৰ মনৰ পৰা সন্দেহ দূৰীভূত কৰি দিছিল। তাৰ পিছত মই বীণাখনি হাতত তুলি লৈ ঠিক কবিবলৈ আৰম্ভ কৰিছিলোঁ। সেই সময়ত মোৰ মনত পৰিল—শ্ৰী পৰিবাৰৰ কথা! মনতো বিচ্ছেদ যন্ত্ৰণাত ভাবাকান্ত হৈ পৰিছিল। আৰু সেয়েহে মই গাই দিছিলোঁ—“যিজন সৃষ্টিকৰ্ত্তাই উটুফৰ ওচৰলৈ তেওঁৰ পৰিয়াল বৰ্গক পথ প্ৰদৰ্শন কৰি লৈ গৈছিল; আৰু তেওঁ বন্দী হৈ থকা অৱস্থাত কাৰাগাৰৰ ভিতৰত যিজনে তেওঁক সন্মান কৰিছিল- হয়তোবা তেওঁৰেই এদিন মোৰ প্ৰাৰ্থনা মঞ্জুৰ কৰিব আৰু পৰিয়ালৰ লগত পুনৰ্ মিলন ঘটাই দিব। কিয়নো, বিশ্ব-জুনিয়াৰ ভিতৰত একমাত্ৰ আল্লাই সৰ্বশক্তিমান....”

মোৰ গানটিৰ সুবৰ লহৰে নাপিতজনক আনন্দত উৎফুল্লিত কৰা যেন দেখা গৈছিল। সেয়েহে তেওঁ ক'বলৈ ধৰিলে—“হে প্ৰভু, মোৰ হৃদয়ত যিবোৰ ভাৱ খেলিব লাগিছে; সেইখিনি ভাৱ গান গাই গাই আপোনাক শুনাবলৈ অধিকাৰ পাম নে?” “দখাচলতে, মই গান গোৱাৰ উপযুক্ত নহয়—ই মোৰ মনৰ এটি ছবাকাজাহে কিজানি....” মই ক'লোঁ—“ই তোমাৰ উদ্ভৱতা

ব্যতীত অইন একোৱেই নহয় ” পিছত নাপিতজনে বীণাখনি লৈ গাই দিলে—“ আমি আমাৰ বন্ধু সকলৰ মাজত বাঁতিটো দাখনীয়া গোৱাৰ কাৰণে অভিযোগ কৰিছিলোঁ । তেতিয়া তেওঁলোকে কৈছিল যে, তেওঁলোকৰ হোনো সোনকালে টোপনি আছে । কিয়নো, তেওঁলোকৰ মনত বাঁতিটো অতি ক্ষুদ্ৰ ! অথচ, সেই একেটা টোপনিয়ে বাঁতি আমাৰ পৰাই বহুত আঁতৰত থাকে । যেতিয়া বিপদেৰে পৰিপূৰ্ণ বাঁতিটো লোভ সামৰিব নোৱাৰি আমাৰ ফালে আগুৱাই আহে, তেতিয়া আমি শোকা-কুল হওঁ—চিন্তাৰ যন্ত্ৰণাই আমাৰ মনবোৰক আগুৱি ধৰে; আৰু আমি অতিশয় হৈ পৰোঁ—সেইবাবেই বাঁতিবোৰ আমাৰ মনত অতিশয় দীৰ্ঘ যেন হয় ! কিন্তু, তেতিয়া তেওঁলোক আনন্দত মছগুল হৈ থাকে ! সৰ্টাকৈয়ে আমি যিটো বস্তুৰ লগত মিলি যাওঁ, তেওঁলোকেও যদিহে সেইদৰে সেই বস্তুৰ লগত সম্পূৰ্ণ-ৰূপে মিলি গ’লহেঁতেন ! সেয়ে হ’লেই আমাৰ দৰে তেওঁলোকেও সুখ-শয়্যাত শুই কোনোমতে আৰাম নেপায় বিবাদৰ যন্ত্ৰণাত ছাটি-ফুটি কৰিবলৈ বাধ্য হ’লহেঁতেন ! আৰু তেতিয়া আমাৰ দৰেই তেওঁলোকৰ মনত বাঁতিটো অতিশয় সুদীৰ্ঘ হ’লহেঁতেন যে, তাত কোনো সন্দেহ নাই ! ”

সেই গানটি শুনি মই আনন্দ অনুভৱ কৰিছিলোঁ । আৰু লগে লগেই স্বপ্নিৰ নিশ্বাস পেলাইছিলোঁ । তেতিয়া মই

তেওঁক লৈ—“ বাস্তৱিকে তুমি মোৰ প্ৰতি খুউৰ অনুগ্ৰহ কৰিছা ; চিন্তা ভাৱনাৰোৰ দূৰ কৰিবলৈ যত্ন কৰিছা ! কাজেই এনেকুৱা তেওঁকট বস্তুৰ আৰু কিছু শুনাই মনত শান্তি দিয়া... ”

মোৰ অনুৰোধটো প্ৰত্যাখ্যান নকৰি তেওঁ আৰু কিছুমান মনোবম কবিতা গাঠি শুনাবলৈ ধৰিলে—“ যেতিয়া কোনো ব্যক্তিৰ সন্মান কুকাৰ্য্যৰ দ্বাৰা অপবিত্ৰ নহয়—তেতিয়া তেওঁ যেনেকুৱা ধৰণৰ কাপোৰেই পৰিধান নকৰক লাগে, নিশ্চয় সেইখন কাপোৰেই তেওঁক সুৱনী কৰিব আৰু সুন্দৰ দেখা যাব । অৰ্থাৎ—

মহামূল্য পৰিচ্ছদ বস্ত্ৰন ভূষণ ;
নবৰ মহত্ব পাবে কৰিব বৰ্দ্ধন ?
জ্ঞান পৰিচ্ছদ আৰু ধৰ্ম-অলঙ্কাৰে;
দৈনন্দিন মানুহৰ মহত্ব বিস্তাৰে ?

তেওঁলোকে আমাৰ তাকবীৰ্য্য সংখ্যাৰ কাৰণে নিজে নিজে লাজ আৰু অপমান বোধ কৰে । মই জবাবত বৈহোঁ যে, নিশ্চয় মহৎ লোকৰ সংখ্যা সবহ হ’বই নোৱাৰে । যি সকলৰ অস্তিত্ব আমাৰ দৰেই, তেওঁলোকৰ যুৱক-বঢ়া সকলোৱেই গোবৰ আৰু উচ্চতাৰ কাৰণে গৰ্ব্ব অনুভৱ কৰে । যদিও আমি সংখ্যাত কম, তথাপিহে কোনোও আমাৰ ক্ষতি কৰিব নোৱাৰে—কিয়নো আমাৰ প্ৰতিবেশী সকল ক্ষমতাবান আৰু নিৰ্ভীক ।

আক গহতৰ প্ৰতিবেশী আমাৰ দৰে সবল নহয়। কাৰণ, তেওঁলোকে পৰস্পৰে পৰস্পৰক ঘৃণা কৰে আৰু সেইবাবেই তেওঁলোক অতি নগ্ন আৰু দুৰ্বল হৈছে। আমি এনেকুৱা এটি দলৰ নাতক যে, আমি কেতিয়াও বুদ্ধ কৰিবলৈ লাজ বা ভয় নকৰোঁ। অলপ তেওঁলোকে বুদ্ধ কৰিবলৈ অপমান বোধ কৰে। মৃত্যুৰ প্ৰতি অনুৰাগ থকাৰ কাৰণেই আমাক মৃত্যুৰ নিকটস্থ কৰিছে; আৰু তেওঁলোকে মৃত্যুক ওৰহেলা কৰিছে বুলিয়েই দীৰ্ঘজীৱি হ'বলৈ সক্ষম হৈছে। আমাৰ কোনো সেনাপতিয়ে আজি পৰিমিত্ত বিনা বুদ্ধই মৃত্যুৰ কল্পিত পৰা নাই। আৰু যোদ্ধা হোৱাৰ কাৰণেই আমাৰ কোনেও দৰ্ঘ জীৱন লভিলৈ সমৰ্থমান হোৱা নাই। ইচ্ছা কৰিলে আমি অন্তৰ কথা অমান্য কৰিব পাৰোঁ; কিন্তু যেতিয়া আমি অই-ক কোনো কথা ক'ম--তেতিয়া তেওঁলোকে আমাৰ কথাবোৰ আৱশ্যে মানিব কৰিবই লাগিব...।”

মই কবিতা কেইটো শুনি বৰ আচৰিত আৰু আনন্দিত আনন্দ অনুভৱ কৰিছিলোঁ। তাৰ পিছত মই শুইছিলোঁ; আৰু শেষ বাতি উঠিছিলোঁ। মুখ-হাত ধুই উঠি নামাজ পঢ়িছিলোঁ আৰু নাপিতজনক জগাই দিছিলোঁ। তেওঁৰ শিফাচাৰিতা আৰু পৰিষ্কাৰ-পচ্ছন্নতাই মেক আনন্দ দিছিল। সেয়েহে সোণৰ মুদ্ৰাৰ দ্বাৰাই পৰিপূৰ্ণ মোনা এখনি তেওঁৰ ফালে আগুৱাই দি ক'লোঁ—“মই আল্লাৰ ওচৰত তোমাৰ মঙ্গলৰ কাৰণে প্ৰাৰ্থনা কৰিছোঁ আৰু তোমাৰ পৰা বিদায় মাগিছোঁ। তোমাৰ ওচৰত

মোৰ এয়েই শেষৰ অনুৰোধ যে, মোনাখনত যি বস্তু আছে—তুমি তোমাৰ দৰ্কাণী কামত খৰছ কৰিবা। মই যেতিয়া আল্লাৰ হুকুমত এই ভয়ৰ পৰা নিকৃতি পাম, নিশ্চয় তেতিয়া তোমাৰ প্ৰতি মোৰ আৰু বেলেগ অনুগ্ৰহ থাকিব বুলিয়েই মনত ৰাখিব...।”

নাপিতজনে মোনাখনি গ্ৰহণ নকৰি ক'বলৈ ধৰিলে—“হে প্ৰভু, আপোনাৰ দৰে উচ্চ বংশ জাত ব্যক্তি এগৰাকীৰ ওচৰত মোৰ দৰে নগ্নৰ মূল্য কি...? কিন্তু তথাপিহে, আপোনাৰ সংস্পৰ্শত থাকি মোৰ যিমানখিনি ভাল লাগিছে, সেইবাবে আল্লাৰ ওচৰত প্ৰাৰ্থনা জনাইছোঁ; আৰু আপোনাকো আন্তৰিক কৃতজ্ঞতা জ্ঞাপন কৰিছোঁ। আল্লাৰ দোহাই, আপুনি যেনআকৌ মোনাখন মোক প্ৰাৰ্থনা কৰিবলৈ ইচ্ছা নকৰে--আৰু তাকে কৰিলে মই নিশ্চয় এই মুহূৰ্ত্ততে আত্মহত্যা কৰিবলৈ বাধ্য হ'ম। কিয়নো, আলহীৰ পৰা কোনো বয়-বস্তু গ্ৰহণ কৰাটো মোৰ নীতি নহয়—হ'বও নোৱাৰে।”

তেওঁৰ কথা শুনি মই মোনাখনি ঘূৰাই ল'বলৈ বাধ্য হৈছিলোঁ। মোনাখনি কঢ়িয়াই লৈ ফুৰাটোও মোৰ কাৰণে অলপ কষ্টকৰ যেন বোধ হৈছিল। মূঠতে, মই ঘৰৰ বাহিৰ নোহওঁতেই তেওঁ মোক ক'লে—“অইন ঠাইতকৈ মোৰ এই ঘৰটোৱেই আপোনাৰ কাৰণে অতি নিৰ্জন আছিল—সেইবাবে যেতিয়ালৈকে আপোনাৰ বিপদ দূৰ নহয়, তেতিয়ালৈকে আপুনি মোৰ ইয়াতে থাকিব পাৰে। আল্লাই যেতিয়া আপোনাৰ বিপদ-বিঘিনি দূৰ কৰি দিয়ে, তেতিয়া যাব গৈ—তাত মোৰ কোনো আপত্তি নাই।

মই নাপিতৰ অনুৰোধটো উপেক্ষা কৰিব নোৱাৰিলোঁ আৰু তেওঁৰ ঘৰত কিছুদিনলৈ আমোদ-প্ৰমোদৰ মাজত থাকিবলৈ আৰম্ভ কৰিলোঁ; কিন্তু, তেওঁ মোৰ পৰাই পইচা এটিও গ্ৰহণ কৰ নাছিল। সেই কাৰণে মই তেওঁৰ খৰঙত জীৱন-নিৰ্বাহ কৰিবলৈ অপমান বোধ কৰিছিলোঁ। তাৰ পিছত এদিন মই হাতত মোৰ মুখত এখন মুখা আৰু তিবোতাৰ পোছাক-পৰিচ্ছদ পৰিধান কৰি সন্মতিত হ'লোঁ; আৰু নাপিতজনৰ পৰাই বিদায় ল'লোঁ।

মই বাস্তালৈ ওলাই আহিলোঁ; আৰু পুল এখন পাৰ হ'বলৈ আনাযোগ কৰিছিলোঁ। লগে লগেই মোৰ পূৰ্বৰ কৰ্মচাৰী সৈনিক এজনে মোক দেখিবলৈ পালে। তাৰ পিছত হঠাতেই সি মোক সাৰোট মাৰি ধৰিলে; আৰু বৰ ডাঙৰকৈ আটাই পাৰ দিলে। মই মোৰ প্ৰাণৰ মায়াত আৰু অনাহুত আশঙ্কাত তাক ঘোঁৰাৰ সৈতে পানীত পেলাই দি কথমপি মই পলাই নাৰিলোঁ। বাস্তাৰ অগণন জনতাই তাৰ ফালে আগুৱাই গ'ল। মই ভয়ে ভয়ে এটি নতুন গলিত প্ৰবেশ কৰিলোঁ। উক্ত গলিটোত ঘৰ এটিৰ দুৱাৰখন মুকলি কৰি ধোৱাই আছিল। আৰু তিবোতা এজনী দুৱাৰ মুখত থিয় হৈ থকা দেখা গৈছিল। মই তেওঁৰ ওচৰলৈ গৈ অনুৰোধৰ সূত্ৰত ক'লোঁ—“মোৰ বৰ ভয় লাগিছে— আপুনি মোক আশ্ৰয় দিব পাৰিব নে?”

তিবোতাজনীয়ে ক'লে—“নিশ্চয়, আপুনি মোৰ ইয়াতে থাকিব পাৰিব—আপোনাৰ বাবে ইয়াত সম্পূৰ্ণৰূপে নিৰাপদ।”

পিছত, তেওঁ কোঠাত মোক এখন বিছনা কৰি দিলে; আৰু খাবলৈ খাদ্য অৰি দি ক'লে—“আপুনি মনৰ পৰাই ভয়-ডৰ দূৰ কৰক আৰু মোৰ ইয়াতে শান্তিৰে বিজ্ঞান কৰক। এই কোঠালৈ মই কোনো ব্যক্তিক আহিবলৈ নিদিওঁ—সেইবাবে কোনো চিন্তা নকৰিব।”

এই থিনি কথা কোৱাৰ লগে লগেই কোঠাৰ বাহিৰৰ ফালে দুৱাৰত কোনোবাই বৰকৈ শব্দ কৰিবলৈ ধৰিলে। তৎক্ষণাত তেওঁ ওলাই গ'ল, আৰু দুৱাৰখন খুলি দিলে। হঠাতেই মই দেখিবলৈ পালোঁ যে, পুলৰ তলত পেলাই থৈ অহা সৈনিকজন মোৰ ফালে আগুৱাই হৈছে—মই আচৰিত নহৈ নোৱাৰিলোঁ। কিয়নো, সৈনিকজনৰ মূৰত এটি বেণ্ডু আছিল; আৰু মূৰটো ফটা ঠাইৰ পৰাই তেজবোৰ ওলাই আছিল। তাৰ ঘোঁৰাটি কিন্তু লগত নাছিল।

তিবোতাজনীয়ে তাক সুধিলে—“আপোনাৰ কি হৈছিল; আৰু মূৰত কি কাৰণত তেজ ওলাইছে? এইবুলি তাক ভিতৰলৈ লৈ গ'ল। মই বৈঠকখানাৰ পৰাই কথাবোৰ শুনিবলৈ পাইছিলোঁ। সৈনিকজনে লাহে লাহে ক'লে—“মই যুৱক এজনক ধৰিবলৈ চেষ্টা কৰিছিলোঁ—এক প্ৰকাৰ কৃতকাৰ্য্য হৈছিলোঁ। কিন্তু, দুৰ্ভাগ্যবশতঃ যুৱকে মোক ঘোঁৰাৰ সৈতে পুলৰ তলত পেলাই থৈ পলাই নাৰিল।” এইদৰে গোটেই ঘটনাটো খুলি ক'লে।

দৈনিক পত্নীয়ে সকলো কথা হৃদয়ঙ্গম কৰিলে; আৰু তাৰ মূৰটো পুণঃ ধুইপখালি নতুন বেণ্ডেজ এটি বান্ধি দি, বিছনাত শুৱাই থ'লে। তাৰ টোপনি আহিলত তিব্বোতাজনী মোৰ ওচৰলৈ আহিল; আৰু সুধিলে—“মোৰ বিশ্বাস হৈছে যে, আপুনি-য়েই সেইজন জগদীয়া—নহয় নে বাক?”

মই তেওঁৰ কথা অস্বীকাৰ নকৰিলোঁ।

তিব্বোতাজনীয়ে ক'লে—“আচ্ছা, আপোনাৰ কোনো ভয় নাই” এই বুলি তেওঁ মোৰ প্ৰতি নতুন অনুগ্ৰহ দেখুৱাবলৈ আৰম্ভ কৰিলে। এইদৰেই মই দৈনিক পত্নীৰ আশ্ৰয়ত তিনিদিন থাকিলোঁ। চতুৰ্থদিনা তেওঁ মোৰ ওচৰলৈ আহি ক'লে—“নিশ্চয় মোৰ স্বামীৰ দ্বাৰা আপোনাৰ অনিষ্ট হ'ব পাৰে বুলি মই আশঙ্কা কৰিছোঁ। তেওঁ যাতে আপোনাৰ কথা কোনো প্ৰকাৰে জানিবলৈ নেপায়, সেইবাবে আপুনি ইয়াৰ পৰা সোনকালে জীওঁকি যাওঁক—অন্তথাই আপুনি যে লুকাই আছে, সেইকথা তেওঁ জানিব পাৰিলেই চাৰিওফালে প্ৰকাশ কৰি দিব যেন পাইছোঁ”।

মই বাতিটোৰ কাৰণে তেওঁৰ ঘৰত থাকিবলৈ ইচ্ছা কৰিলোঁ। তেওঁ মিচিকিয়াই ক'লে—“সেইবাবে কোনো চিন্তা নকৰিব”। বাতিৰ অন্ধকাৰবোৰ জীওঁকিবলৈ উপক্ৰম কৰাৰ লগে লগেই মই তিব্বোতাৰ পোছাক-পৰিধান কৰি, তেওঁৰ পৰা বিদায় লৈ ঘৰৰ বাহিৰ হ'লোঁ। তেতিয়াও পূব আকাশত সূৰ্য্যটোৱে ভুমুকি মৰা নাছিল।

মই ভয়ে ভয়ে আগুৱাই যাবলৈ ধৰিলোঁ।

কিছু সময়ৰ পিছত মই মোৰ চাকৰীগীজনীৰ ঘৰত প্ৰবেশ কৰিলোঁ।

তাই মোক দেখিয়েই ইনাট-বিনাট কান্দিবলৈ ধৰিলে। আৰু আল্লাৰ ওচৰত মোৰ মন্ত্ৰৰ কাৰণে প্ৰাৰ্থনা কৰিলে। অলপ সময় পিছত তাই মোক ঘৰত কুমুৰাই থৈ বাহিৰলৈ ওলাই গ'ল। মই মনতে ভাবিলোঁ যে, তাই নিশ্চয় মোৰ কাৰণে খোৱা বস্তু আনিবলৈ বজাৰলৈ গৈছে কিন্তু, বৰ আচৰিত কথা এই যে, কিছু সময়ৰ পিছতেই তাই উলটি আহিছিল। তাই পিছত এমখা বন্দুকধাৰী দৈত্য-সামন্ত আহিছে—মোৰ মূৰৰ চুলিৰ আগেদি জীৱ উৰি গ'ল। শেষত, তাই মোক সিহঁতৰ হাতত সমৰ্পণ কৰিলে। মই মৃত্যুক সম্মুখতে দেখিবলৈ পাই আতঙ্কিত হৈছিলোঁ। সিহঁতে মোক সেই পোছাক-পৰিচ্ছদৰ নৈতে খনিফা মামুনৰ ওচৰলৈ লৈ গ'ল।

সেই সময়ত তেওঁ সাধাৰণ সভাৰ অধিবেশনত বহি আছিল মই উপায়বিহীন হৈ তেওঁক চালাম কৰিলোঁ। তেওঁ কৈছিল—“আল্লাই তোমাৰ ভালাই নকৰক, তোমাৰ জীৱন চুটি কৰি দিয়ক আৰু তোমাৰ প্ৰতি সুপ্ৰসন্ন নহওক”।

মই ক'বলৈ ধৰিলোঁ—“হে বিশ্বাসী সকলৰ নেতা, আপুনি এখন্তেক জিৱনি লওঁক আৰু মোক দুআৰ কথা ক'বলৈ অনুমতি দিয়ক।” সটাকৈয়ে এই দুৰ্ভাগীয়া শাস্তিৰ উপযুক্ত; কিন্তু ক্ষমা ধাৰ্মিকতাৰ নিকটবৰ্তী। আল্লাই মোৰ অপৰাধক যেনেকৈ অবাধ্যতাৰ শেষ সীমাত উপনীত কৰিছে, ঠিক সেইদৰেই আপোনাৰ ক্ষমাক সৰ্বাতোকৈ ওপৰত ৰাখিছে—কিয়নো, ক্ষমা মহত্ত্বৰ নিদৰ্শন স্বৰূপ। সেই বাবেই আপুনি যদিহে মোৰ গুৰুতৰ অপৰাধৰ কাৰণে মোক শাস্তি দিয়ে; তেনেহ'লে, সেইটো

আপোনাৰ মৰ্য্যাদা অনুসৰি জায় কৰ্ম্ম হিছাবে পৰিগণিত হ'ব। আৰু আপুনি যদিহে মোক মাফ কৰি দিয়ে, তেনেহ'লে সেইটো আপোনাৰ উদাৰতা, বদাচ্যুতা ব্যতীত আৰু একোৱেই হ'ব নোৱাৰে।" তাৰ পিছত আকৌ নিম্নৰ কবিতা কেইটি গাইছিলোঁ—

“আপোনাৰ ওচৰত মোৰ অপৰাধ অতিশয় গুৰুতৰ; কিন্তু, আপুনি সেই সকলোবোৰতকৈ শ্ৰেষ্ঠতৰ! গতিকে, আপুনি আপোনাৰ জায় বিচাৰ গ্ৰহণ কৰকেই বা নকৰক তাত মোৰ কোনো আপত্তি নাই—অৱশ্যে, আপুনি আপোনাৰ ধৈৰ্য্য গুণৰ দ্বাৰাই মোৰ সকলোবোৰ অপৰাধ, ভুল, ত্ৰুটি আদি তৎক্ষণাত্ মাফ কৰিবও পাৰে—কিন্তু সেইটো আপোনাৰ মানৱতাৰ ওপৰত নিৰ্ভৰ কৰিছে। আৰু যদিও মই মোৰ কৰ্ম্মৰ দ্বাৰাই মহৎ হ'ব পৰা নাই, সেইবাবেই আপুনিও মহৎ হ'বলৈ আকাঙ্ক্ষা নকৰে নেকি?... কিন্তু, আপুনি সকলোৰে মহান নেতা....।”

উক্ত কবিতাবোৰ শুনি মামুনে মোৰ ফালে নজৰ কৰিছিল। মই আকৌ গাইছিলোঁ—“মই এজন অপৰাধী আৰু আপুনি কৰ্ম্মৰ মালিক। যদিহে আপুনি সকলোবোৰ অপৰাধৰ কাৰণে মোক মাফ কৰি দিয়ে—তেনেহ'লে সেইটো মোৰ প্ৰতি আপোনাৰ এটি বিৰাট অনুগ্ৰহ; আৰু যদিহে শাস্তি প্ৰদান কৰে, সেয়ে হ'লে সেইটো আপোনাৰ প্ৰকৃত বিচাৰ....।”

তাৰ পিছত মামুনে মাথাটো অৱশত কৰি তুলিব কবিতাটি পাঠ কৰিলে—“যদি মোৰ কোনো বন্ধুৱে বৰ ডাঙৰ অপৰাধ

কৰে আৰু সেইবাবে তেওঁক ঘৃণাৰ চকুৰে নিৰীক্ষণ কৰিবলৈ বাধ্য হওঁ; তেতিয়া তেওঁক শাস্তি দিলে মোৰ জীৱন বন্ধুবিহীন হোৱাৰ আশঙ্কাত তৎক্ষণাত্ তেওঁক মই মাফ কৰি দিওঁ—অন্যথাই মোৰ উপায় নাই।”

মই যেতিয়া তেওঁৰ মুখত এই কবিতাটি শুনিছিলোঁ; তেতিয়া মোৰ প্ৰাণত অলপ আশাৰ সঞ্চাৰ হৈছিল। পিছত তেওঁ ভায়েক ইছাহক, পুতেক অব্বাহ আৰু উপস্থিত থকা কেইবাজনো নেতৃস্থানীয় বন্ধুবৰ্গক কথাষাৰ সুধিছিল। তেওঁলোকৰ প্ৰত্যেকেই মোক হত্যা কৰিবলৈ ইচ্ছিত কৰিছিল। মাথোন মোক কেনেকৈ হত্যা কৰিব লাগিব, সেইবিষয়ে অলপ-অছৰপ মতভেদ আছিল।

কিছু সময়ৰ পিছত মামুনে আবু খালেদৰ পুতেক আহমদৰ ফালে নিৰীক্ষণ কৰি প্ৰশ্ন কৰিলে—“তোমাৰ কিবা ক'ব লগীয়া আছে নেকি?” তৎক্ষণাত্ তেওঁ জবাব দিলে—“হে বিশ্বাসীসকলৰ নেতা, আপুনি যদিহে হত্যাৰ আদেশ দিয়ে; তেনেহ'লে আপোনাৰ দৰে ব্যক্তিয়ে যে তেওঁৰ দৰে ব্যক্তি এজনক হত্যা কৰিব পাৰে তাৰ নিদৰ্শন আমি পাম। আৰু যদিহে আপুনি ইব্ৰাহিমক মাফ কৰি দিয়ে, সেয়ে হ'লে আপোনাৰ দৰে মহৎ লোক এগৰাকীয়ে যে, তেওঁৰ দৰে গুৰুতৰ অপৰাধীক মাফ কৰিব পাৰে, তাৰ উদাহৰণ আমি বিশ্বৰ বুকুত বিচাৰি নেপাম....।”

অলপ সময় মামুনে তলমূৰ কৰি কিবা এটি ভাবিলে আৰু কবিতা এফাঁকি গাই দিলে—“হে উমাইয়া, মোৰ সম্পদায়ে মোৰ ভাইক হত্যা কৰিছে; আৰু মই যদিহে সিহঁতলৈ এতিয়া শব নিক্ষেপ কৰোঁ—তেনেহ'লে সেই শবপাতে শেষত মোকেই বিদ্ধিৰ যে, তাত ভুল নাই!”

তাবোপৰি, তেওঁ মন কবিতা কবিতা এট গাইছিল— “যেতিয়া তোমাৰ কোনো বন্ধুৱে সত্যৰ লগত মিছাক সাল-সলনি কৰিবলৈ চেষ্টা কৰে; তেতিয়া তুমি তেওঁক মাফ কৰিব! তেওঁ তোমাৰ কৃতজ্ঞতা প্ৰকাশ কৰকই বা নকৰক — তুমি সদায় তেওঁৰ লগত সং বান্ধিব কৰিব। কেতিয়াবা যদি তেওঁ চায় বা অন্তায় কৰে: কথাপিতো, তেওঁৰ লগত কৰ্শন বা অভজোচত ব্যৱহাৰ কৰাৰ পৰা বিবত থাকিব। তুমি কি দেখিবলৈ পোৱা নাই নে যে, ভাল-বেয়া একেলগে মিলিত হৈ থাকে—আৰু দুদীৰ্ঘ জীৱনৰ সুখ-সন্তোষবোৰ বান্ধিক্যৰ বিবক্তিব লগত মিলি যায়! ধোবতে ক’বলৈ গ’লে, ভাল-বেয়া একেডাল সূতাৰ দ্বাৰাই গাঁথি থোৱা হৈছে; আৰু ভাল-বেয়াই একোজন ব্যক্তিৰ ওপৰত একে সময়তে প্ৰভাৱ নিস্তাৰ কৰিব পাৰে—যেনেকৈ গছৰ একেডাল-তেই ফল আৰু ফুল থাকে। যি জনে ফুল বিচাৰে তেওঁ ফুল পায়; আৰু যিয়ে ফল বিচাৰে, তেওঁ ফল আনিব পাৰে। ছনিয়াত এনেকুৱা কোন আছে, যি ব্যক্তিয়ে কোনো দিন বেয়া কাম কৰা নাই; আৰু এনেকুৱাই বা কোন আছে, যিয়ে অনবৰত ভাল কামকেই কৰি আছে? তুমি যদিহে ভালকৈ পৰীক্ষা কৰি চোৱা, তেনে’হলে দেখিবলৈ পাবা যে, বহুত সময়ত বহুত মানুহেই অপকৰ্ম্যবোৰ কৰিহে জীৱন-নিৰ্বাহ কৰিব লাগিছে—কিন্তু, সেইবাবে দায়ী কোন?”

মই যেতিয়া তেওঁৰ মুখত এই বহুশূলীয়া কবিতাবোৰ শুনিবলৈ পাইছিলোঁ; তেতিয়া নিজৰ অজ্ঞাত নৃধৰ পৰা মুখাখনি সোলোকাই লৈ এক প্ৰকাৰ আটাই পাবি কৈছিলোঁ—

“আল্লাহ—আবব!....” হে বিশ্বাসীসকলৰ নেতা, আপুনি নিশ্চয়কৈ মোক মাফ কৰিছে নে?” তেওঁ জবাবত ক’লে—“হে বন্ধু, তোমাৰ কোনো ভয় নাই....।”

সেই কথা শুনি মই ক’বলৈ ধৰিলোঁ— “হে মহান নেতা, মোৰ অপৰাধ ইমানেই গুৰুতৰ যে, তাক ভাষাৰে প্ৰকাশ কৰিব নোৱাৰি....। আৰু মই ক্ষমাৰ কৃতজ্ঞতা প্ৰকাশ কৰাতকৈ আপোনাৰ ক্ষমা অতি মহৎ....।” মই আনন্দত মাতোৱাৰা হৈ নিশ্বাস কৰিতাটি গাইছিলোঁ—“নিশ্চয় যিজনো অমৰ্টাই আদমৰ মহত্বক সৃষ্টি কৰিছিল, তেওঁ ৭ম খলিফাৰ কাৰণেও সেই মহত্বকে সৃষ্টি কৰিছে। তোমাৰ ভয়ত সকলো মানুহ খবতৰি কম্পমান; কিন্তু, তুমি সবলভাবে কিছুমানক আশ্ৰয় দিছা! তুমি এনেকুৱা মানুহক মাৰ্জ্জনা কৰিছা, প্ৰকৃততে যিজন মাৰ্জ্জনাৰ উপযোগী নাছিল। আনহাতে, সেইবাবে কোনেও তোমাক অনুৰোধ কৰা নাছিল। পশু-পক্ষীয়ে যেনেকৈ সিহঁতৰ পোৱালীক মৰম-স্নেহ কৰে; তুমিও ঠিক সেইদৰেই প্ৰজাসকলৰ প্ৰতি অনুগ্ৰহৰ ভাৱে দৃষ্টিপাত কৰিছা। শোকাৰ্ত্ত হৃদয় বিশিষ্টা মাতৃয়ে যেনেকৈ নিজৰ সন্তানৰ কাৰণে আকুল হৈ থাকে, তুমি তাতোকৈ কম নহয়।....”

শেষত মামুনে ক’লে— “হে ইব্ৰাহিম, মই আল্লা আৰু নবীৰ ফালে চাই বৈছোঁ যে, আত্মিক পৰা আৰু তোমাৰ কোনো ভয় নাই! আল্লাই তোমাক মাফ কৰক—নিশ্চয় তেওঁ অতি দয়ালু। আৰু তোমাক মই অল্লাৰ ওৱান্তে মাফ কৰিলোঁ। তাবোপৰি,

তোমাৰ সকলোবোৰ ধন-সম্পত্তি তোমাক প্ৰত্যৰ্পণ কৰিলে।।
 তুমি মোৰ পৰা তুমি সম্পূৰ্ণৰূপে মুক্ত।।”

তেতিয়া মই বিনীত ভাবে তেওঁৰ মঙ্গলৰ কাৰণে আল্লাৰ ওচ-
 ত প্ৰাৰ্থনা কৰিবলৈ ধৰিলে।; আৰু নিজৰ কবিতা কেইটি আ-
 নন্দচিত্তে গাইছিলে।—“তুমি মোৰ ধন-সম্পত্তিবোৰ প্ৰত্যৰ্পণ
 কৰিবলৈ কোনো প্ৰকাৰ কাৰ্পন্য কৰা নাই; আৰু মোৰ ধন-সম্প-
 ত্তিবোৰ প্ৰত্যৰ্পণ কৰাৰ আগতেই তুমি মোৰ দৰে অপৰাধীৰ
 জীৱনটো বক্ষা কৰিছা। মই তোমাৰ পৰা জ্ঞাপন গৈছিলে।;
 কিন্তু, তুমি মোক দুটি দানৰ দ্বাৰাই পুৰুষ্ট কৰিছা। সেই দুটি
 হৈছে—মৃত্যু আৰু ধ্বংসৰ পৰাই জাৱন দান।।”

মই যদিহে তোমাৰ সন্তুষ্টিৰ কাৰণে মোৰ শৰীৰ তেজ, মোৰ
 ধন-সম্পত্তি আনকি ভবিষ্যত জোতা পৰ্যন্ত খুলি দিওঁ; তথাপিহে,
 তোমাৰ ধাৰ ইহ জীৱনত পৰিশোধ কৰিব নোৱাৰিম। আনহাতে
 তুমি মোৰ ধন-সম্পত্তিবোৰ প্ৰত্যৰ্পণ নকৰিলেও, তোমাক দোষী
 নাবাস্ত কৰিব পৰা নগ’লহেঁতেন। কিন্তু, তুমি মোক যি যি
 দান কৰিছা, মই গোটেই জীৱনত তাৰ কৃতজ্ঞতা জ্ঞাপন কৰি
 শেষ কৰিব নোৱাৰিম যে, তাত অলপো ভুল নাই।। সঁচাকৈয়ে
 মই তোমাৰ ওচৰত অনুগ্ৰহৰ ভিক্ষা নী হোৱাতকৈ ভৎসনাৰ
 উপযোগীহে আছিলে।।”

মোৰ কথা শুনি মামুনে ক’লে—“কিছুমান বাক্যত মধুৰতা
 আছে; আৰু সেই মধুৰতাৰ ভিতৰত এইটোৱেই এটি জীৱন্ত
 নিদৰ্শন।।” তাৰ পিচত তেওঁ মোক সন্মান কৰিছিল; আৰু
 কৈছিল—“আবু ইছাহক আৰু আব্বাছে তোমাক হত্যা কৰিব-

মোক ইঙ্গিত দিছিল; কিন্তু, মই সেই ইঙ্গিত প্ৰত্যাখ্যান
 কৰিলে।।.....।”

মই টপৰাই ক’লে।—“হে আগিকল মোমেনিন, নিশ্চয়
 ঠুলোকে আপোনাক গুপৰামৰ্শ ই দিছিল! কিন্তু, আপুনি
 টা উপযুক্ত বুলি ভাবিছে তাকেই কৰিছে।।”

মামুনে ক’লে—। “তুমি তোমাৰ জীৱনৰ বিনিময়ত মোৰ
 পন হিংসা-কপটতাৰোৰ দূৰীভূত কৰিবলৈ সক্ষম হৈছা। সচা-
 য় তোমাক মই মাফ কৰিছোঁ—তাত কোনো সন্দেহ নাই!
 তোমাৰ কাৰণে ক্ষমা-প্ৰাৰ্থনা বিচাৰি মোৰ ওচৰলৈ কোনো অহা
 হৈল—আৰু সেই বাবে তুমিও বৰ্তমান কোনো টান কথা
 ব লগীয়া হোৱা নাই।।”

তাৰ পিছত মামুনে এবাৰ ছিজ্‌দা (প্ৰনিপাত) কৰিলে
 ক মূৰটো ওপৰলৈ দাঙি লৈ ক’বলৈ ধৰিলে—“মই কিয় ছি-
 জ্‌দা কৰিছোঁ তুমি জামানে?” মই কৈছিলো—“আল্লাই আপো-
 ন আপোনাৰ শত্ৰুৰ ওপৰত বিজয়ী কৰাৰ কাৰণেই তেওঁৰ
 মত আন্তৰিক কৃতজ্ঞতা জনাই ছিজ্‌দা কৰিছে।।”

মোৰ কথা শুনি তেওঁ হাঁহি হাঁহি কৈছিল—“সেইটো কে-
 হাওঁ নহয়, দৰাচলতে আল্লাই মোৰ অন্তৰখনি নিৰ্মূল কৰি
 তোমাক মাফ কৰিবলৈ অসীম শক্তি আৰু সৎসাহস দিয়াৰ কাৰ-
 ণেই মই এতিয়াই তেওঁৰ ওচৰত আন্তৰিক কৃতজ্ঞতা জ্ঞাপন
 কৰিছোঁ—অন্যথাই মোৰ আৰু বেলেগ ইচ্ছা নাছিল।।” সি যি-
 ই নহওঁক, সঘৰতে তুমি তোমাৰ পলায়ন কাহিনীটোৰ কথা
 না কবা।।”

মই প্ৰথমতে নাপিতৰ ঘৰত থকাৰ কথা, সৈনিক আৰু তাৰ পত্নীৰ ব্যৱহাৰ আৰু শেষত চাকৰনীজনীৰ কথা কৈ নীৰৱতা অৱলম্বন কৰিলোঁ। লগে লগে মামুনে সিহঁতক হাজিৰ কৰিবলৈ নিৰ্দেশ দিলে! তাৰ পিছত পুৰুষাৰ প্ৰতীক্ষাত বৈ থকা মোৰ চাকৰনীজনীক মাতি আনি সুধিলে—“তুমি তোমাৰ গৰাকীক কিয় ধৰাই দিছিলি?”

চাকৰনী—“ধন-সম্পত্তিৰ লোভত.....”

মামুন—“তোমাৰ পুত্ৰ বা স্বামী কোনোবা আছে নে?”

চাকৰনী—“কোনো নাই.....”

সেই কথা শুনি মামুনে তাইক যাবলৈ বন্দী গালত বাধিবলৈ আদেশ দিলে। তাৰ পিছত সৈনিক, তাৰ পত্নী আৰু নাপিতক তেওঁৰ ওচৰলৈ মাতি অনা হ'ল। সৈনিকে নিজৰ কথাবোৰ কৈ গ'ল। শেষত মামুনে সুধিলে—“তেওঁক ধৰিবলৈ তোমাক কি বস্ত্ৰে ইমান উত্তেজিত কৰি তুলিছিল?”

সৈনিকে ক'লে—“ধনৰ লোভত.....”

মামুনে ক'লে—“ভেনেহ'লে তুমি আজিৰ পৰাই নাপিত হোৱা-টোৱেই সমীচীন।” এইবুলি কৈ সৈনিকক নাপিত হ'বলৈ নিৰ্দেশ কৰিলে; আৰু নাপিতৰ কামটো শিকাই দিবলৈ মানুহ এজন বন্দৱস্ত কৰি দিলে। সৈনিকে তেওঁৰ হুকুম পালন কৰিবলৈ বাধ্য হ'ল।.....

অলপ পিছত সৈনিক পত্নীক মাতি আনি পুৰুষাৰ দি যাবলৈ

পঠিয়াই দিলে। ভিবোতাজনীয়ে মামুনক আন্তৰিক কৃতজ্ঞতা জ্ঞাপন কৰিবলৈ পাহৰা নাছিল।.....

অৱশেষত, খলিফা মামুনে নাপিতজনৰ ফালে নজৰ কাৰ ক'বলৈ ধৰিলে—“তোমাৰ নিম্নলিখিত অন্তঃ কৰণৰ বাবে সটাকৈয়ে তোমাক সন্মান কৰাটো সমীচীন হৈ পৰিছে। তোমাৰ দৰে উদাৰ, উচ্চমনৰ মানুহ মই মোৰ গোটেই জীৱনত দেখিবলৈ পোৱা নাছিলোঁ.....” এই বুলি কৈ তেওঁক সন্মান কৰিলে; আৰু সৈনিকৰ মাহিণী বৃত্তিটো কাটি আনি নাপিতজনক দিলে। মৃত্যুৰ আগ মুহূৰ্ত্তলৈকে নাপিতজনে উক্ত বৃত্তিটো উপভোগ কৰিবলৈ সক্ষম হৈছিল। এই ইন্চাফৰ (বিচাৰ) কথা জা-নিৰ পাৰি দেশৰ সকলোৱে মামুনক আন্তৰিক ধন্যবাদ জ্ঞাপন কৰিছিল।

— গুহাবাসীৰ কাহিনী —

ৰোম দেশত এজন বজা আছিল। তেওঁৰ নাম আছিল দাকি-
য়ানুছ। তেওঁ পুতলাৰ পূজা কৰিছিল; আৰু সেই পুতলাবোৰৰ
সমুখত বলি দিছিল। তেওঁ ৰোম দেশৰ সকলো ডাঙৰ গাওঁবোৰলৈ
গৈছিল; আৰু ঈমানদাৰ (বিশ্বাসী) মানুহৰ ওপৰত ভীষণ
অত্যাচাৰ উৎপীড়ন আৰম্ভ কৰিছিল। তাৰোপৰি, তেওঁলোকক
পুতলা পূজা কৰিবলৈ বাধ্য কৰাইছিল।

এদিন সেইজন অত্যাচাৰী বজা গুহাবাসী সকলৰ ওচৰলৈ
আহিছিল। সেই ঠাইখিনিৰ নাম আছিল আকাছুচ্। উক্ত
ঠাইত তজবত মৰিয়ম বিবিৰ পুত্ৰ হজৰত ইছা (আঃ) ই প্ৰচাৰ
কৰা ধৰ্ম্মটি গ্ৰহণ কৰোঁতা লোক কেইজনমান আছিল। তেওঁ-
লোকে আল্লাহ নামাজ (উপাসনা) পঢ়িছিল। সেই কাৰণেই
তেওঁলোকে বজাৰ ভয়ত পঙ্গাই ফুৰিছিল।

বজাই যি ঠাইলৈ গৈছিল, প্ৰথমতে সেই ঠাইত মূৰ্ত্তি পূজা
কৰোঁতাসকলৰ ভিতৰৰ পৰাই এদল চোৰাং চোৰা নিযুক্ত কৰি-
ছিল। আৰু সিহঁতে অনুসন্ধান কৰি ঈমানদাৰ সকলৰ (বিশ্বাসী)
ঘৰবোৰ বিচাৰি উলিয়াইছিল। আৰু তেওঁলোকক বজাৰ ওচৰত

হাজিৰ কৰিছিল। বজাই তেওঁলোকক হত্যা নাইবা মূৰ্ত্তিপূজাৰ
ভিতৰত যি কোনো এটি নিৰ্বাচিত কৰি ল'বলৈ অধিকাৰ
দিছিল। কিছুমান দুৰ্বল মনৰ মানুহে মৃত্যুৰ কবলত পৰাতকৈ
মূৰ্ত্তিপূজা কৰিবলৈ ইচ্ছা প্ৰকাশ কৰিছিল। আৰু যি সকল
ব্যক্তিয়ে মূৰ্ত্তিপূজা কৰিবলৈ অস্বীকাৰ কৰিছিল, তেওঁলোকক
লগে লগেই হত্যা কৰোঁৱা হৈছিল। তাৰ পিছত বজাই তেওঁলো-
কৰ লাচবিলাক চহৰৰ দেৱালৰ ওপৰত সকলোৱে দেখাকৈ তাঁবি
থ'বলৈ নিৰ্দ্দেশ দিছিল। এইদৰে বজাই বিশ্বাসী সকলক জুলুম
কৰিছিল।

ঘটনা ক্ৰমে এদিন সমাজৰ নেতৃস্থানীয় সদাগৰসকলৰ সাতজন
পুত্ৰই তেওঁলোকৰ ভাই-ভনীসকলৰ ওপৰত হোৱা অনাহুত,
অপ্ৰত্যাশিত অত্যাচাৰ, উৎপীড়ন আদি চাবলৈ বুলি মনস্থ কৰি
ঘৰৰ পৰা ওলাই আহিল। আল্লাহ-তাল্লাই তেওঁলোকৰ গোপন
চক্ৰৰ পৰ্দাবোৰ খুলি দিলে। তেওঁলোকে দেখিবলৈ পালে যে,
যি মুহূৰ্ত্ততে কোনো এজন বিশ্বাসীলোকক হত্যা কৰা হৈছে,
তৎক্ষণাৎ আকাশৰ পৰা জাকে জাকে ফিৰিস্তাসকল [দেৱদূত]
নামি আহিছে আৰু মৃত ব্যক্তিৰ আত্মাটো আল্লাহ-তাল্লাৰ ওচৰ-
লৈ ধোঁৱে ধোঁৱে তুলি লৈ গৈছে। এই ভৱহ প্ৰতিচ্ছবিবোৰ দে-
খিবলৈ পাই তেওঁলোকে আল্লাৰ ওপৰত বিশ্বাস স্থাপন কৰিছি-
ল; আৰু অতি দীন হীন ভাৱে তেওঁৰ ওচৰত মোনাৰাত (প্ৰাৰ্থনা)
কৰি গৈছিল—“হে আমাৰ দয়ালু প্ৰতিপালক, হে আচমান-

জমিন সমূহৰ মালিক, আমি তোমাৰ বাহিৰে কাৰোঁ উপাসনা কৰিব নোৱাৰিম। আক যদিহে আমি অইন কাৰোৰৰ উপাসনা কৰি তোমাক স্বীকাৰ নকৰোঁ; তেনেহ'লে নিশ্চয় আমি পথভ্ৰষ্ট আৰু অত্যাচাৰী হিচাবে পৰিগণিত হ'ম! হে আমাৰ পালনকৰ্ত্তা তোমাৰ বিশ্বাসী বান্দাসকলৰ মাজৰ পৰা এই অত্যাচাৰ অন্তি-পলমে দূৰীভূত কৰা; আৰু তেওঁলোকৰ বিপদ-আপদ, চিন্তা-ভাব-নাৰোৱ তৎক্ষণাত দূৰ কৰি দিয়া। কিয়নো, তোমাৰ দৰে সৰ্বশ-ক্তিমান মালিক দুনিয়াত আৰু কোনো নাই.....।”

তেওঁলোকে যেতিয়া এইদৰে আল্লাৰ ওচৰত মোনাজাত [প্ৰাৰ্থনা] কৰি আছিল; তেতিয়া চোৰাং চোৱাৰ দলটো তেওঁ-লোকৰ ওচৰত হাজিৰ হৈছিল। তেওঁলোকে তেতিয়াওঁ নামাজ পঢ়িছিল; আৰু মোনাজাত কৰিয়েই আছিল। চোৰাংচোৱা হাতে দেখিবলৈ পালে যে, তেওঁলোকে আল্লাৰ ওচৰত হিজ্জা [প্ৰণিপাত] কৰিছে আৰু কান্দি কান্দি প্ৰাৰ্থনা কৰিব লাগি-ছে। বজাই তেওঁলোকৰ কথা হৃদয়ঙ্গম কৰিব পাৰি শেষত কৈছিল—“আমাৰ উপাসকসকলক উপাসনা কৰিবলৈ তোমালো-কক কি বস্তুৱে মানা কৰিছে? সেই দেখিয়েই কওঁ যে, তোমা-লোকে এতিয়াই আমাৰ মূৰ্ত্তিবোৰক পূজা কৰা—অন্তথাই তৎক্ষ-ণাত তোমালোকক হত্যা কৰোৱা হ'ব! কাৰণ,” মোৰ হাতৰ

“পৰা পৰিত্ৰান পাবলৈ নতুন পথ নাই।”

মাক্ছালমিনা উক্ত য়ুৱক কেইজনৰ মাজত সৰ্বাতোকৈ ডাঙৰ আছিল। তেওঁ লগে লগেই কলে—“নিশ্চয় আমাৰ এজন প্ৰতিপালক আছে—আৰু তেওঁৰ মাজাআৰ দ্বাৰাই আচমান—জমিন সমূহ পৰিপূৰ্ণ হৈ আছে। তেওঁৰ উপাসনা ব্যতীত আমি আৰু কোনো এজনকো পূজা কৰিব নোৱাৰিম—জীৱন শেষ হৈ গ'লেও আমি কেতিয়াও মূৰ্ত্তিপূজা নকৰোঁ—কৰিবও নোৱাৰোঁ—কিয়নো, সেই অধিকাৰ আমাৰ নাই।...তেনেস্থলত, আপোনাৰ যি ইচ্ছা তাৰেই নিঃসন্দেহে কৰিব পাৰে....।”

সেই কথা শুনি বজাই তেওঁলোকৰ ভিতৰৰ ডাঙৰ ডাঙৰ য়ুৱক কেইজনৰ মাজৰ পৰা কাপোৰ-কানিবোৰ খুলি ল'বলৈ আদেশ কৰিলে; আৰু লগতে ক'লে—“তোমালোকে যি কথা কৈছা, সেইমতে কাম কৰিলেও মই কিছু সময় চৰুৰ কৰিম; আৰু তোমালোকক অৱসৰ দিম। কিন্তু, তাৰ পিছত তোমালোকক যি শাস্তি দিম বুলি প্ৰতিজ্ঞা কৰিছোঁ, সেইটো মই নিশ্চয় পূৰ্ণ কৰিমই—তাৰ অলপো ভুল নাই। আৰু উক্ত প্ৰতিজ্ঞাটো অন্তিপলমে পূৰ্ণ কৰিবলৈ মোৰ কোনো বাধা নাই; কিন্তু, তোমালোক নতুন য়ুৱক। সেই কাৰণেই তোমালোকে চিন্তা আৰু আলোচনা কৰাৰ আগতেই তোমালোকক ধ্বংসৰ পথত উপনীত কৰিবলৈ মই সিমান পছন্দ কৰা নাই....” তাৰ পিছত বজাৰ নিৰ্দেশ অনুসৰি তেওঁলোকক পৰিত্যাগ কৰিলে। আৰু বজা

দাকিয়ানুছে বিশেষ কামত গুহাবানীৰ ওপৰৰ পৰাই অইম ঠাইলৈ যাত্ৰা কৰিবলৈ বাধ্য হৈছিল।

তেওঁলোকে যেতিয়া জানিব পাৰিলে যে, অত্যাচাৰী বজা দাকিয়ানুছে সেই স্থান পৰিত্যাগ কৰিছে, তেতিয়া তেওঁলোকে পৰস্পৰে যুক্তি কৰি ঠিক কৰিলে যে, প্ৰত্যেকেই ঘৰলৈ গৈ কিছু কিছু খবৰৰ কাৰণে টকা আনিব। সেই টকাৰ কিছু পৰিমাণে দান-খাৰবাত কৰিব আৰু বাকী থকা টকাৰে জীৱন নিৰ্বাহ কৰিব পাৰিব। আৰু তেওঁলোকে সেই গুহাৰ ভিতৰত থাকি আল্লাৰ এখাদাতবন্দেগীত মছগুল হৈ থাকিবলৈ সক্ষম হ'ব। অৱশেষত, যেতিয়াই বজা দাকিয়ানুছ আহি তেওঁলোকৰ ওচৰত হাজিৰ হ'ব, তেতিয়াই তেওঁলোকে বজাৰ ওচৰত অন্তৰ্ভুক্ত হৈ পৰিব — আৰু সেই বাবে বজাৰ যি ইচ্ছা তাকেই কৰিব।

মিশাৰ আন্ধাৰবোৰে যেতিয়া বিশ্ব ছনিয়াখনিক আবেগতে আকোৱালি লৈছিল; তেতিয়া তেওঁলোকে ধীৰে ধীৰে পাহাৰৰ ফালে আগুৱান হৈছিল; আৰু গুহাৰ ভিতৰত আশ্ৰয় লৈছিল। তেওঁলোকৰ এটি কুকুৰ আছিল। সেই কুকুৰটিও তেওঁলোকৰ লগতেই গৈছিল। তেওঁলোকৰ মাজত তাম্ৰলিখা নামৰ এজন পুত্ৰো, কষ্ট সাহিয্য আৰু শক্তিশালী যুৱক আছিল। তেওঁলোক তাম্ৰলিখাক বজাৰ কৰিবলৈ নিৰ্বাচিত কৰি দিছিল। তেওঁ যেতিয়া বজাৰ কৰিবলৈ মনস্থ কৰি গুহাৰ পৰা ওলাইছিল; তেতিয়া দৰিদ্ৰ মাছুহৰ পোছাক পৰিধান কৰিছিল আৰু মগৰৰ

ভিতৰত প্ৰবেশ কৰিছিল। তাৰ পিছত তেওঁ বজাৰত খাও বস্তু কিনিছিল; আৰু সকলো খবৰ-বাতৰি গুপ্তভাৱে সংগ্ৰহ কৰিছিল। এইদৰেই কিছুদিন অতিবাহিত হৈ গ'ল।

এদিন সূৰ্যাস্তৰ সময়ত যেতিয়া গুহাৰ ভিতৰত বহি তেওঁলোকে কথা-বতৰা পাতি আছিল; তেতিয়া আল্লাহ-তালাই তেওঁলোকৰ অৱগণ শক্তিবোৰ নাইকিয়া কৰি দিছিল। আৰু আল্লাহ তালাই তেওঁলোকৰ আত্মা সমূহক নিদ্রাত অভিভূত কৰিছিল। তেওঁলোক লগে লগেই মৃত ব্যক্তিৰ দৰেই শুই পৰিছিল। আল্লাহ তালাই তেওঁলোকৰ সোঁফালে আৰু বাঁওফালে এদল ফিৰিস্তা (স্বৰ্গীয় দূত) নিযুক্ত কৰিছিল—যাতে তেওঁলোকৰ শৰীৰ কেইটি মাটিয়ে খাই নষ্ট কৰিব নোৱাৰে! তেওঁলোকৰ কুকুৰটিৰ অৱস্থাও সেয়ে হৈছিল; আৰু পাথৰৰ ওপৰত উভয় বাহু বিস্তাৰ কৰি বহি আছিল। লাহে লাহে কুকুৰটিৰো তল্লা লাগিছিল আৰু শুই পৰিছিল।

কিছুদিন পিছত বজাই তেওঁলোকৰ খবৰ শুনিবলৈ পালে। তৎক্ষণাত তেওঁ চাকৰ-দোকৰ আদি লৈ যুৱক কেইজনক বিচাৰিবলৈ বহিলে। তাৰ পিছত বজা দাকিয়ানুছে দেখিবলৈ পালে যে, যুৱক কেইজনে গুহাৰ ভিতৰত প্ৰবেশ কৰিছে। লগে লগেই তেওঁলোকক গুহাৰ ভিতৰৰ পৰা বাহিৰ কৰি আনিবলৈ কেইবা-জনো বীৰ, সাহিয্যাল সাহুহ পঠিয়ালে—কিন্তু, সকলোৱে বিফল মনোবশ হৈ উলটিল। কিয়নো, যিজনে গুহাৰ ভিতৰত প্ৰবেশ

কবিবলৈ মনস্ত কৰিছিল সেইজনে ভয়ত পোপুৰা লাগি তাৰ পৰা
আঁতৰি দাঁড়িছিল। তেওঁলোকে কিবা এটা বিঘাট শব্দ শুনিবলৈ
পাইছিল আৰু তৎক্ষণে পিছুৱাই আহিবলৈ একান্ত বাধ্য
হৈছিল।

সেই সময়তে ইৱলিছে বজাক মনস্ত পেলাই দিছিল যে, তেওঁ
যাতে। অতি সোমকালে গুহাৰ দুৱাৰখন বন্ধ কৰি দিয়াৰ
সুব্যৱস্থা কৰে। কিয়নো, সেয়ে হ'লে যুৱক কেইজনে ভোক্ত
ভাত আৰু পিয়াতত পানী খাবলৈ মেপায় মৰি যাব যে, তাত
সন্দেহ নাই। বজাই ইৱলিছেৰ (ছহুতান) কথামতে কাম কৰিবলৈ
অৱহেলা নকৰিলে।

বজাৰ ঘৰত দুজন ঈমানদাৰ (বিশ্বাসী) মানুহ আছিল।
তেওঁলোকে যুৱক কেইজনৰ নাম-টিকনা, বংশ-পৰিচয় চেন-তাবিখ
আদি লিখি ভাৱন ফলি তখন বাকচত সুমুৱাই দিলে আৰু তাল
বন্ধ কৰি দেৱাল ভিতৰ কৰাৰ আগতে গুহাৰ ভিতৰত বাহিলে।
তাৰ পিছত বজাৰ আদেশ অনুসৰি দেৱাল নিশ্চিত হ'ল।

আৰু সেইদিনাৰ পৰাই যুৱক কেইজনে উক্ত গুহাৰ ভিতৰত
৩০০ বছৰ শুই থাকিল। সেই সময়ত তাওঁহিউছ নামৰ ধান্বিক
লোক এজন দেশৰ বজা হৈছিল। তেওঁৰ বাজাৰ প্ৰজাসকল
নানান দলত বিভক্ত হৈ পৰিছিল। কোনো দলে আল্লাহ-তালাৰ
ওপৰত বিশ্বাস স্থাপন কৰিছিল; আৰু কিয়ামত (মহা প্ৰজয়)
সত্য বুলি ভাবিছিল। আৰু কোনো কোনোৱে এই সকলোবোৰ

সম্পূৰ্ণৰূপে মিছা বুলি ভাবিছিল। বজাই দেখিবলৈ পালে যে,
অত্যাৱৰণ পথ অনুসৰণ কৰোঁতাসকলৰ দলটো ক্ৰমান্বয়ে বাঢ়িব
লাগিছে আৰু সত্যবাদীসকলৰ ওপৰত সিহঁতে প্ৰাধান্য লাভ
কৰিবলৈ প্ৰয়াস পাইছে। তেতিয়া তেওঁ অত্যাধিক দুখীত আৰু
মনে মনে বৰকৈ চিন্তিত হৈ পৰিছিল। সেই পৰ্য্যটকাৰীসকলে
প্ৰকাশ্যে ক'বলৈ ধৰিলে—“এই পাৰ্থিব জীৱন ব্যতীত আৰু
জীৱন নাই—কেৱল আত্মাটোহে পুৰুষ্ট সজীৱ হৈ উঠিব; কিন্তু,
শৰীৰটো উঠিবই নোৱাৰে।”

তাৰ পিছত আল্লাহ-তালাই সেই গুহাৰ মাজত শুই থকা
যুৱক সাতজনক প্ৰকাশ কৰিবলৈ আৰু তেওঁলোকৰ অৱস্থা
লোক-সমাজৰ ওচৰত পেছ (প্ৰকাশ) কৰিবলৈ মনস্ত কৰিলে।
আৰু তেওঁলোকক নিদৰ্শন স্বৰূপ কৰিবলৈ মনস্ত কৰিলে—যাতে
সেই গোন্ধবাহনক (বিপথগামী) হৃদয়ঙ্গম কৰিবলৈ সক্ষম হয়
যে, নিশ্চয় কিয়ামত এদিন হ'বই আৰু তাত কোনো সন্দেহ
নাই।

লগে লগেই পৰিত বাসী মানুহ এজনৰ মনস্ত আল্লাহ-
তালাই ভাব এটি সুমুৱাই দিলে যে, তেওঁৰ ছাগলীৰ কা-
বণে ঘৰ এটিৰ বৰ দৰ্কাৰ। সেই ভাবৰ লগে লগে মানুহ-
জনে দুজন কুসী নিযুক্ত কৰিলে; আৰু সিহঁতক পাখৰ
কঢ়িয়াবলৈ নিৰ্দেশ দিলে। সিহঁতে ঘৰ তৈয়াৰ কৰিবলৈ পাখৰ
কঢ়িয়াই আনোৱে সিকালে গুহাৰ দুৱাৰখন আপোনা-আপুনি
মুকলি হৈ গ'ল।

আল্লাহ - ভালাব মহিমা অসীদ - অপাব। যেতিয়া তেওঁৰ ইচ্ছা আনুসৰিহেই উক্ত গুহাৰ মুখখন মুকলি হৈছিল; তেতিয়া তেওঁ গুহাৰ ভিতৰত শুই থকা যুৱক কেইজনক নিদ্রা ভাগ কৰি উঠি বহিবলৈ আদেশ কৰিছিল। লগে লগেই তেওঁলোকে আনন্দচিত্তে, হঠ-পুঠ চেহেৰাৰ সৈতে আল্লাহ - ভালাব হুহুৱত উঠি বহিল আৰু ইকনে - সিহক চালাম কৰিলে।

তেওঁলোকে আগতে বাতিপুৰা যেনেকৈ উঠিছিল, আকিও সেইদৰেই গোটেই বাতিটো শুই টোপনিৰ পৰা সাব পোৱা যেন পাইছিল। তাৰ পিছত, অভ্যাস অনুসৰিহেই তেওঁলোকে নামাজ সমাপন কৰিলে। তেওঁলোকে তেওঁলোকৰ চকু-মুখ বা শৰীৰৰ বং বদলি হোৱা দেখিবলৈ পোৱা নাছিল; বৰং আগৰ দৰেই থকা যেন অনুভৱ কৰিছিল। তেওঁলোকে বাৰণা কৰিছিল যে, নিশ্চয় অত্যাচাৰী বজা দাকিয়ানুছে তেওঁলোকক এতিয়াই জলৰ কবিতা পাৰে। আৰু সেইদৰেই যেতিয়া তেওঁলোকে নামাজ সমাপন কৰি উঠিছিল; তেতিয়াই মাক্‌হাল্‌মিনাই সকলোকে সন্মোদন কৰি কৈছিল - “বকুসকল, তোমালোকে মনত ৰাখিবা যে, নিশ্চয় প্ৰত্যেকেই আল্লাব ওচৰলৈ উলটি যাবই লাগিব। সেই কাৰণেই এই কৰ্ত্ত যে, প্ৰথমতে তোমালোকে আল্লাব ওপৰত দৃঢ় বিশ্বাস স্থাপন কৰি, ইফতানৰ প্ৰলোভনত পাব, বজা দাকিয়ানুছে যেতিয়া বাতি পঠিয়াব, সেই সময়ত যেন সৰ্বজনক্ৰিয়ান আল্লাহ-ভালাব কথা পাহৰি নপেলোৱা...” তেওঁৰ

কথা শুনি সকলোৱে একেযুখে ক'লে - “আমি মৰি যাম - তথা-পিতো আল্লাব ওচৰত আত্মা সৰ্প। নকৰাকৈ থাকিব নোৱাৰোঁ।

অলপ পিছত তেওঁ তাম্‌লিখাৰ ফালে নজৰ কৰি ক'লে - “তুমি চহবলৈ যোৱাগৈ; আৰু মানুহবিলাকে আমাৰ বিষয় কিবা আশোচনা কৰিছে যদি কোনেও বজাকৈ অতি গোপনে শুনি আহিবা। লগতে আমাৰ কাৰণে কিছু খোৱা বস্তু কিনি লৈ আহিবা - কিয়নো, বৰ ভোক লাগিছে - দেবি নকৰিবা দেই...”

তাম্‌লিখাই আগতে বিবাব পোছাক-পৰিচ্ছেদ পিন্ধি ছদ্মবেশ ধাৰণ কৰিছিল, আজিও সেই পোছাক পৰিধান কৰিলে। আৰু বজাব কবিলৈ কেইটামান মুদ্ৰা ল'লে - উক্ত মুদ্ৰা কেইটিৰ জপনক অত্যাচাৰী বজা দাকিয়ানুছৰ চাব-মোহৰ অঙ্কিত কৰি ধোৱাই আছিল। তাৰ পিছত তেওঁ লাহে লাহে গুহাৰ বাহিৰলৈ ওলাই আহিল। গোপনে গোপনে আহি তাম্‌লিখাই নগৰৰ দুৱাৰ মুখত হাজিৰ হ'ল। তেওঁৰ মনত অলপ ভয়ৰ সন্কাৰ হৈছিল। কিয়নো, হঠাৎ কোনোবা মানুহে যদিহে তেওঁক চিনি পায় - তেতিয়া জানো তেওঁক অত্যাচাৰী বজা দাকিয়ানুছৰ ওচৰলৈ লৈ নেযাব? আৰু তেতিয়া তেওঁ গুহাৰ বাৰ কবা বকুসকলক থাব-লৈ কি দিব? তেওঁ বজিবলৈ সক্ষম হোৱা নাছিল যে, বজা দাকিয়ানুছ আৰু তেওঁৰ পৰিয়াল বৰ্গ তিনি শ বছৰ পূৰ্বেই আল্লাব হুকুমত খংদে প্ৰাপ্ত হৈছিল। তাম্‌লিখাই যেতিয়া চহৰৰ দুৱাৰ মুখত হাজিৰ হৈ চাবিওলালে এবাৰ নজৰ কৰিছিল; তেতিয়া তেওঁ তেওঁলোকৰ ওপৰত হাক ইফালে-সিকালে টোকা দাব

(বিশ্বাসী) সকলৰ কিছুমান বাস্তৱ চিহ্ন দেখিবলৈ পাইছিল। সেইবোৰ দেখি তেওঁ অতি আচৰিত আৰু হতভম্ব হৈছিল। ধীৰে ধীৰে তাম্‌লিখাই আগুৱাই যাবলৈ ধৰিলে। কিন্তু, তেওঁৰ কোনো পৰিচিত মানুহক বৰ্ত্তমান দেখিবলৈ নোপালে। তাৰ পিছত তেওঁ আন ঠাইলৈ গ'ল আৰু সেই ঠাইতো একেই অৱস্থা দেখিবলৈ পালে। শেষত, তাম্‌লিখাৰ ধাৰণা হ'ল যে, তেওঁ ভুল কৰিছে আৰু এখন দেশলৈ আহিছে—আৰু তেওঁ চিনি পোৱা চহৰ এইখনি নহ'ব নিশ্চয়। কিয়নো, তেওঁ বহুত মানুহক কথা-বতৰা পতা দেখিবলৈ পাইছিল—কিন্তু, তেওঁলোকৰ কোনো এজনকো চিনি নোপাইছিল। তেওঁ ধীৰে ধীৰে আগুৱাই গৈছিল আৰু মানুহবিলাকেও তেওঁৰ ফালে ঘূৰি ঘূৰি নজৰ কৰিছিল। প্ৰত্যেকেই তেওঁক দেখিবলৈ পাত আচৰিত হৈছিল। সেইবোৰ দেখি শুনি তাম্‌লিখাই নিজৰ মতিভ্ৰম হোৱা বুলিয়েই ধৰিছিল। অলপ সময়ৰ পিছত তেওঁ চহৰৰ প্ৰথম দুৱাৰখনৰ মূখলৈ আহি-ল। কিয়নো, তেওঁ সেইখন দুৱাৰেদি চহৰৰ ভিতৰত প্ৰবেশ কৰিছিল।

উক্ত দুৱাৰখনি দেখি তাম্‌লিখাৰ মনৰ ধাৰণাবোৰ তৎক্ষণাত সলনি হৈ গ'ল। তেওঁ মনে মনে বৰ আচৰিত হৈ নিজক নিজে ক'বলৈ ধৰিলে—“মই একো বুজিব পৰা নাই! যোৱা কালি ঈশানদাৰ সকলে এই চহৰৰ লুকুৱাই ৰাখিব লাগিছিল; আৰু তেওঁলোকে গোপনে গোপনে জীৱন নিৰ্বাহ কৰিবলৈ একান্ত বাধ্য হৈছিল। কিন্তু, আজি সেইবোৰ চিহ্ন প্ৰকাশ্য হোৱা

দেখিবলৈ পাইছোঁ—ইয়াৰ প্ৰকৃত অৰ্থ কি? মই সপোন দেখিছোঁ নেকি?.....”

তাম্‌লিখাই ভালকৈ পৰীক্ষা কৰি বুজিবলৈ সক্ষম হ'ল যে, তেওঁৰ সন্মুখত টোপনি অহা নাই! তেওঁ তেওঁৰ কাপোৰখন মূৰত লৈ আল্লাৰ নাম স্মৰণ কৰি আগুৱাই যাবলৈ ধৰিলে।

অলপ পিছত তাম্‌লিখাই বজাৰত প্ৰবেশ কৰিলে। তেওঁ বজাৰৰ চাৰিওফালে ভ্ৰমণ কৰি ফুৰিছিল। ইঠাতেই তেওঁ শুনি বুলিছিল যে, বহুত মানুহে আল্লাৰ নাম লৈছিল আৰু মৰিয়াম বিবিৰ পুত্ৰ হজৰত ঈছা (আঃ)ৰ বিষয় আলোচনা কৰিছিল। সেই বাস্তৱ চিত্ৰবোৰ দেখি শুনি তেওঁ আৰু বেছি আচৰিত আৰু হতভম্ব হৈছিল। তাৰ পিছত আকৌ তেওঁৰ মতিভ্ৰম হোৱা বুলিয়েই অনুমান কৰিছিল। অলপ সময়ৰ পিছত তাম্‌লিখাই এখন বিৰাট দেৱালত আউজি নিজক নিজে পুনঃ পুনঃ ক'বলৈ ধৰিলে—“ইয়াৰ অৰ্থ মই একোৱে বুজা নাই। যোৱা কালি দুৱিয়া বুকুত এনেকুৱা এজন মানুহ নাছিল—যি জনে ভুলতে হ'লেও মৰিয়মৰ পুত্ৰ হজৰত ঈছাৰ (আঃ) নাম উচ্চাৰণ কৰিবলৈ সক্ষম হৈছিল। কাৰণ, তেনেকুৱা কৰিলে তৎক্ষণাত তেওঁক নিষ্ঠুৰ ভাবে হত্যা কৰোৱা হৈছিল। কিন্তু, আজি দেখা গৈছে যে, প্ৰত্যেকেই নিৰ্ভয়ে তেওঁলোকৰ বিষয় আলোচনা-বিলোচনা কৰিবলৈ সক্ষম হৈছে।” অলপ পিছত তেওঁ নিজকে আকৌ ক'লে যে—“হয়তো, মই চিনি পোৱা চহৰ এইখনি নহ'বও পাৰে।

কাৰণ, মই এই চহৰবাসীৰ কথা-বতৰাবোৰ শুনিছোঁ ; কিন্তু, একাধাৰ কথাও বুজিব পৰা নাই ভাবোপৰি, মোৰ বহুত পৰি-
চিত্ত মানুহ থকা সত্ত্বেও মই এই চহৰৰ কোনো ব্যক্তিক সন্মুখত
চিনিবলৈ সক্ষম হোৱা নাই কিয় ? উয়াৰ মূল কাৰণ কি ? আন
এটি আচৰিত কথা এই যে, মোৰ চিনাকি চহৰখনৰ ওচৰত
আক আইন এখনি অচিনাকি চহৰ থকাৰ কথাও মোৰ সমূলি
মনত নপৰে। তেনেহ'লে, মই আজি ক'ত আছোঁ....। ”

তামুলিখাই এইদৰে কিংকৰ্তব্য বিমুঢ় হৈ ভাবি ভাবি একে
ঠাইতে থিয় হৈ থাকিল। কেইমিনিট মানৰ পিছত তেওঁ চহৰৰ
যুৱক এজনক সন্ধানিলে—“হে যুৱক, এই চহৰৰ নাম কি ? ”
তেওঁৰ কথা শুনি যুৱকে “আফাছুছ্,” বুলি কৈ আঁতৰি গ'ল।
তেতিয়া তামুলিখাই মনে মনে ভাবিছিল—“হয়তোবা মই পাগল
হ'বলৈ উপক্ৰম কৰিছোঁ। আক সেয়ে নহ'লে, এনেকুৱা এটি
দুৰ্ঘটনা ঘটিছে যে, যিটোৰ কাৰণে মোৰ বোধ ক্ষতিবোৰ একে-
ধাৰে নাইকিয়া হৈছে! অগ্ৰথাই আক কি হ'ব পাৰে ?.... ”

তাৰ পিছত তামুলিখা অলপ প্রকৃতিস্থ হ'ল ; আক মনে
মনে ভাবিলে—“এইদৰে থাকিলে মই নিশ্চয় বিপদত পৰিব
জাগিব যে, তাত অলপো ভুল নাই। সেই বাবেই বিপদত
পৰাৰ আগতেই চহৰৰ পৰা ওলাই যোৱাটোৱেই সমীচীন হ'ব। ”

এই বুলি তেওঁ মুদ্ৰা এটি উলিয়াই লৈ খাঙ বস্তু কিনিবলৈ গ'ল।
তেওঁ খাঙ বস্তু লৈ মানুহজনক মুদ্ৰা এটি দিলে। মানুহজনে
মুদ্ৰাটো হাতত লৈ আচৰিত হ'ল। কাৰণ, তাত বজা দাকিয়া-
লুছৰ চাৰ-মোহৰ অঙ্কিত কৰাই আছিল। তাৰ পিছত মানুহ-
জনে উক্ত মুদ্ৰাটো ওচৰৰ মানুহজনক চাবলৈ দিলে। এইদৰে
মুদ্ৰাটো উজৰ হাতৰ পৰা সিজমৰ হাতলৈ গ'ল। প্রত্যেকেই
মুদ্ৰাটো চাইছিল আক আচৰিত নহৈ নোৱাৰিছিল। আক
মানুহবিলাকে মুদ্ৰাটোক কেন্দ্ৰ কৰিয়েই তামুলিখাৰ বিষয়ে পৰ-
স্পৰৰ মাজত আলোচনা কৰিবলৈ ধৰিলে।

তেওঁলোকৰ ভিতৰৰ কোনো কোনোৱে কৈছিল—“নিশ্চয়
মানুহজনে মাটিৰ তলত পুতি থোৱা পূৰ্বকালৰ টকা কিছুমান
পাইছে। আক তাৰ পৰাই এই মুদ্ৰাটো উলিয়াই আনিছে—
অগ্ৰথাই ইমান পুৰণা মুদ্ৰা ক'ত পাব ? ”

তামুলিখাই এই কথা-বতৰাবোৰ শুনিবলৈ পাই মনে মনে বৰকৈ
ভয় খাইছিল ; আক চিন্তিত হৈ পৰিছিল। তেওঁ ভয়তে কঁপি-
ছিল আক গোপনে গোপনে মনৰ মাজতে ভাবিছিল—“নিশ্চয়
মানুহবিলাকে মোক পৰীক্ষা কৰি চিনি পাইছে আক এতিয়া
বজা দাকিয়ালুছৰ ওচৰলৈ নিবলৈ আনাযোগ কৰিছে। এতিয়া
মোৰ উপায় কি ? ”

অন্তান্ত মানুহ কেইজনমানে তেওঁৰ পৰিচয় বিচাৰি আহিছিল। সেই প্ৰশ্নৰ কোনো প্ৰত্যুত্তৰ নিদি তাম্‌লিখাই তেওঁলোকক কৈছিল—“আপোনালোকে মোৰ প্ৰাণৰ কামনা পূৰ্ণ কৰা—কিয়নো, আপোনালোকে মোৰ মূদ্ৰাটো গ্ৰহণ কৰিছে! আৰু সেয়ে নহ’লে, আপোনালোকৰ খাণ্ড-বস্ত্ৰবোৰ ঘূৰাই লওঁক—কাৰণ সেইবোৰৰ মোৰ আৰু কোনো প্ৰয়োজন নাই!” এইদৰে তেওঁ অনুনয়ন বিনয় কৰি ক’বলৈ ধৰিলে। কিন্তু,

তেওঁৰ কথা কোমেও মুগ্ধনিলে। আৰু বেপাৰী এজনে সুধিলে—“হে যুৱক, তুমি কোন? আৰু তোমাৰ অৱস্থা কেনেকুৱা? ... নিশ্চয় তুমি পুৰণা মূদ্ৰা কিছুমান পাইছা, নহয় নে বাক? আৰু আমাৰ ওচৰত সেই কথা গোপন কৰিবলৈ ইচ্ছা কৰিছা! তুমি যি যিনি ঠাইত টকা পাইছা, সেই ঠাইলৈ যোক লৈ য’লা। তেতিয়া হ’লেহে তোমাৰ কথাবোৰ গোপন হৈ থাকিব পাৰে—অন্তৰ্ভাই মই তোমাক এতিয়াই বজাৰ ওচৰলৈ লৈ যাম আৰু তোমাক গতাই দি আহিম। লগে লগেই বজাই তোমাক হত্যা কৰিবলৈ নিৰ্দেশ দিব যে, তাত অলপো ভুল নাই!” মানুহজনে তাম্‌লিখাৰ মুখৰ ওচৰতে কথাখিনি ক’লে। আৰু দুই-চাৰিজনে তেওঁক কিবা-কিবি সুধিবলৈ আৰম্ভ কৰিলে প্ৰশ্নবোৰ প্ৰশ্ন হৈয়েই থাকিল।

তাম্‌লিখাই মানুহ বিলাকৰ প্ৰশ্নবোৰ শুনি আচৰিত হৈছিল আৰু নিজকে কৈছিল “মই যিটো বিপদৰ পৰা হাত লাগিবলৈ

চেৰ্টা কৰিছিলোঁ, আজি ঠিক সেই বিপদতেই পৰিছোঁ।” লগে লগেই আন এজনে ক’বলৈ ধৰিলে—“হে যুৱক, তুমি যিবোৰ মূদ্ৰা পাইছা, সেই কথা কেতিয়াও গোপন কৰিবলৈ চেৰ্টা নকৰিবা। কাৰণ, তুমি এইটো নেভাবিবা যে, আমিও তোমাৰ কথাবোৰ একেবাৰে গোপনৰ ইতিহাস কৰি ৰাখিম!”

তাম্‌লিখাই উপায়বিহীন হৈ তলমূৰ কৰি মনে মনে থাকিবলৈ বাধ্য হৈছিল। তেমে নকৰি তেওঁৰ কোনো উপায় নাছিল। কাৰণ, তেওঁ মানুহবিলাকক কেনে ধৰণৰ প্ৰত্যুত্তৰ দিব লাগে, সেইকথা সমূলি ভাবি পোৱা নাছিল।

তাম্‌লিখাই যেতিয়া কোনো কথাৰ প্ৰত্যুত্তৰ দিয়া নাছিল; তেতিয়া মানুহবিলাকে সুবিধা পাইছিল আৰু তেওঁৰ চোলাটো মূৰত দি, তেওঁক হাতত বান্ধিছিল। আৰু তেওঁক কয়েদীৰ দৰেই বান্ধাই, ঘূৰাই লৈ ফুৰাইছিল। তাম্‌লিখাক এইদৰেই অলিয়ে গলিয়ে ঘূৰাই লৈ ফুৰোৱাৰ কাৰণে চহৰৰ সকল-বৰ সকলো মানুহেই তেওঁৰ কথা জানিবলৈ সক্ষম হৈছিল। লগে লগে চহৰত প্ৰচাৰ হৈ গ’ল যে, “আজি এজন মানুহ বধা পৰিছে—তেওঁৰ হাতত বহুত গুপ্তধন আছে।” সেইকথা শুনি, মানুহবিলাক আহি তেওঁৰ ওচৰত দলে দলে জমা হ’ল। তেওঁলোকে তাম্‌লিখাৰ ফালে নজৰ কৰি কৈছিল—“এইজন যুৱক এই চহৰৰ মানুহ নহয়, আমি তেওঁক কেতিয়াও দেখিবলৈ পোৱা নাছিলোঁ।

আক সেইবাবেই আমি তেওঁক চিনি নেপাওঁ ! ”

এইবোৰ কথা-বতৰা শুনি তাম্‌লিখাই তেওঁলোকক কি জবাব দিব ভাবি ভাবি একোৱে নেপালে। যেতিয়া চহৰৰ মানুহ-বিলাক তেওঁৰ ওচৰলৈ বেছি পৰিয়ালে আহিবলৈ আনাযোগ কৰিছিল; তেতিয়া তেওঁ ভয় খাইছিল আৰু নীৰৱতা অৱলম্বন কৰিবলৈ বাধ্য হৈছিল। কাৰণ, তেওঁ যদিহে সেই চহৰৰ অধিকাৰী বুলি ক'লে হয়, তেনেহ'লে কোনেও তেওঁৰ কথা বিশ্বাস নকৰিলেহেঁতেন। অথচ তেওঁৰ অন্তৰৰ দৃঢ় বিশ্বাস, যে, তেওঁৰ বাপেক-মাক, ভায়েক-ভনীয়েক সেই চহৰতে আছে; আৰু তেওঁ সন্দেহ নেতৃস্থানীয় উচ্চ বংশত জন্ম গ্ৰহণ কৰিছিল। লগতে তেওঁ এইটোও ধাৰণা কৰি লৈছিল যে, কেনেকাকৈ যদি তেওঁৰ কথা বাপেক-মাকে শুনিবলৈ পালে হয়, সেয়ে হ'লে নিশ্চয় তেওঁলোক আহি তৎক্ষণাত হাজিৰ হ'লেহেঁতেন। তেওঁ বিশ্বাস কৰিছিল যে, যোৱা কালি তেওঁ চহৰৰ বহুত মানুহক চিনি পাইছিল; কিন্তু আজি কোনো এজন ব্যক্তিক চিনিব পৰা নাই! সেই কাৰণেই তেওঁ হতভম্ব হৈ তেওঁৰ আপোন মানুহৰ প্ৰতীক্ষাত নীৰবে বৈ আছিল। তেওঁলোক আহি পালেই নিশ্চয় তেওঁক এই দুৰ্বৃত্তৰ হাতৰ পৰাই অনতিপলমে খালাছ কৰি লৈ যাব যে, তাত কোনো প্ৰকাৰৰ সন্দেহৰ অৱকাশ নাই! কিন্তু, তেতিয়াও কোনো এজন ব্যক্তিক আহি নেপালে। সেই বাবেই তেওঁ সটাকৈয়ে বিমোহিত পৰিছিল। অৱশ্যেই আক উপায় কি? কিছুসময়ৰ পিছত তাম্‌লিখাক চহৰৰ নেতৃস্থানীয় লোক

দুজনৰ ওচৰলৈ লৈ গ'ল। কাৰণ, তেওঁলোকে চহৰৰ যাবতীয় কামবোৰ সুকলমে পৰিচালনা কৰি আহিছিল। তেওঁলোক দুয়োজন সত্যবাদী আৰু ধৰ্ম্মভীক লোক আছিল। প্ৰথম গৰাকী “আব্‌মুছ” আৰু ২য় গৰাকী “ইস্তাফুছ” নামেৰে চহৰত জনাজাত আছিল।

তাম্‌লিখাই বাস্তাই বাস্তাই ভাবি গৈছিল -- “নিশ্চয় তেওঁক অত্যাচাৰী বজা দাকিয়ানুছৰ ওচৰলৈ নিবলৈ আনাযোগ কৰিছে। সেই বাবেই তেওঁ সোঁফালে আৰু বাওঁফালে নজৰ কৰি গৈছিল। মানুহবিলাকে তেওঁক “পাগল” বুলি অৱহেলা কৰাৰ উপৰিও নানান ভয়ৰ ঠাট্টা-বিক্ৰপ কৰিছিল। তাম্‌লিখাই কান্দিবলৈ আৰম্ভ কৰিছিল। আৰু অলপ পিছত আকাশৰ ফালে চাই কান্দি কান্দি কৈছিল -- “তে আমাৰ প্ৰতি পালক, হে আহমান আৰু জামিনৰ সৃষ্টিকৰ্তা, আজিৰ দিনত মোক ধৈৰ্য্য ধৰিবলৈ অন্তৰত অসীম শক্তি প্ৰদান কৰা; আৰু মোৰ ভিতৰত এনেকুৱা এটি ক্ষতিশালী আত্মা সন্মুখাই দিয়া, যেন মই সেই অত্যাচাৰী বজা দাকিয়ানুছৰ সন্মুখত মিৰ্ভীকচিত্তে থিয় হ'বলৈ সক্ষম হওঁ -- তুমি বিনে মোৰ কোনো নাই।” তেওঁ আকৌ মনে মনে ক'বলৈ ধৰিলে -- “মোৰ ভাই কেইজনৰ লগত আজি বিচ্ছেদ ঘটিছে! হায়! যদিহে তেওঁলোকে মোক আজি ক'লৈ নিব লাগিছে, সেই কথা জানিব পাৰিলেহেঁতেন, তেনেহ'লে কিমান ভাল কথা হ'ল হয়। তেওঁলোকে মোৰ বাতৰি পেৰাৰ লগে লগে লৰি আহিলেহেঁতেন নিশ্চয়। আৰু তেতিয়া আমি একেলগে অত্যাচাৰী বজাৰ ওচৰত হাজিৰ হ'লেহেঁতেন!”

কাৰণ, আমি প্ৰত্যেকেই একেলগে প্ৰতিজ্ঞা কৰিছিলোঁ যে, আমি একে ঠাইতে থাকিম—আৰু সুমহান আল্লাহ-তালাক জীৱন গ'লেও অশ্বীকাৰ নকৰোঁ—কৰিবও নোৱাৰোঁ—কাৰণ, তেওঁ ব্যতীত আমাৰ আৰু কোনো উপাস্য প্ৰতিপালক নাই, নেথাকে— থাকিবও নোৱাৰে! কিন্তু, এতিয়া তেওঁলোক আৰু মোৰ মাজত বিচ্ছেদ আছিল পৰিছে—যিটো বিচ্ছেদ প্ৰত্যাখ্যান কৰিবলৈ কোনো উপায় বা অধিকাৰ নাই! সেই দেখিয়েই তেওঁলোকে মোক আৰু মই তেওঁলোকক চকুৰ আগত দেখিবলৈ পোৱা নাই! ইয়াতকৈ দুখৰ বিষয় আৰু কি হ'ব পাৰে? ... আনহাতে, আমি প্ৰতিজ্ঞা কৰিছিলোঁ যে জীৱনে-মৰণে আমি কোনেও কাৰো সঙ্গ পৰিত্যাগ নকৰিম কৰিবও নোৱাৰিম! বজাই মোৰ লগত কেনে ধৰণৰ বাৱহাৰ কৰে, সেই কথা মই হ'লে সমূলি নেজানো : তেওঁ মোক হত্যা কৰিব নে নকৰে, সেইজীৱন্ত কথা-বাৰ জানিবলৈ দৰাচলতে মোৰ জানো কিবা অধিকাৰ আছে? ...

কিছু সময়ৰ পিছত তাম্‌লিখাক আব্‌মুছ আৰু ইস্তাকুছৰ ওচৰলৈ মানুহবিলাকে লৈ গ'ল। তাম্‌লিখাই যেতিয়া দেখিবলৈ পালে যে, তেওঁক অত্যাচাৰী বজা দাকিয়ানুছৰ ওচৰলৈ নিয়া হোৱা নাই, তেতিয়া তেওঁ অসুখ প্ৰকৃতিস্থ হৈছিল; আৰু কান্দিবলৈ এৰিছিল। আব্‌মুছ আৰু ইস্তাকুছে মুদ্ৰাটোৰ ফালে মজব কৰিছিল আৰু বগৈক আচৰিত হৈছিল। লগে লগে

তেওঁলোকৰ এজনে তাম্‌লিখাক সুধিলে—“হে যুৱক, তুমি যিবোৰ টকা পাইছা সেইবোৰ ক'ত ৰাখিছা? কাৰণ, এই মুদ্ৰাটোৱে প্ৰমাণ কৰি দিছে যে, তুমি নিশ্চয় পুৰণা টকা কিছুমান পাইছা! আৰু সেয়ে সত্য নহ'লে, তোমাক ইয়ালৈ অনাৰ কি অৰ্থ থাকিব পাৰে?”

তাম্‌লিখাই ক'লে—“মই কোনো টকা পোৱা নাই—বৰং এইটো মোৰ পূৰ্বপুৰুষৰ মুদ্ৰা; আৰু মুদ্ৰাৰ ঢাব-মোহৰ এই চহৰবেট আছিল। কিন্তু, ইয়াতকৈ আপোনাক আৰু মই বেছি কথা ক'বলৈ অক্ষম!” এইবুলি কৈ তেওঁ নীৰব হৈ গ'ল। কোনো কথা কব নোৱাৰিলে।

তেওঁলোকৰ আনন্দনে সুধিলে “তুমি কোন?” তেওঁ তাম্‌লিখাৰ ফ'লে নিৰীক্ষণ কৰিলে। তাম্‌লিখাই ক'লে—“মোৰ নাম তাম্‌লিখা!” কথাষাৰ কৈ আকৌ তলমূৰ কৰিছিল তেওঁ। লগে লগেই তেওঁৰ বাপেকৰ নাম ক'লে; কিন্তু, তেওঁলোকৰ কোনেও তাম্‌লিখা নাইবা তেওঁৰ বাপেকক চিনি নেপালে। তেতিয়া নেতৃগণৰ মাজৰ পৰাই এজনে সুধিলে “তুমি এজন মিছলীয়া—দাঁচা কথা কোৱা নাই কিয়?” কথাত কৰ্কশতা ফুটি উঠিছিল। তাম্‌লিখাই তেওঁৰ কথাৰ প্ৰত্যুত্তৰ কেনেকৈ দিব একো ভাবি নেপালে। সেইবাবেই তেওঁ মাথোন মূৰটো অৱনত কৰি মাটিৰ ফালে ব'লাগি চাই থাকিল। হঠাতেই কোনোবা

এজনে কৈ উঠিল—“মানুহজন নিশ্চয় পাগল।” তেওঁৰ কথাৰ প্ৰত্যুত্তৰত আনজনে দৃঢ়চিত্তে কৈ উঠিল—“দবাচলতে মানুহজন পাগল নহয়—কিন্তু, ইচ্ছা কৰিয়েই তেওঁ বুৰ্বকৰ ভাওঁ জুৰিছে—যাতে ইয়াৰ পৰাই অনতিপলমে পলাই সাৰিব পাবে—সেই কাৰণেই মানুহজনক বেচ বুদ্ধিমান বুলিয়েই ক’ব লাগিব।” সেই কথা শুনি মানুহবিলাকে হাঁহিবলৈ ধৰিলে।

নেতৃত্বৰ এজনে চকু বগা কৰি তাম্‌লিখাক সূধিলে—“তুমি কি ভাবিছা যে, মুদ্ৰাটো তোমাৰ বাবাৰ সম্পত্তি বুলি ক’লেই আমি তোমাৰ কথা বিশ্বাস কৰিম আৰু তোমাক ‘সত্যবাদী’ বুলি এৰি দিম? সেইটো কেতিয়াও হ’বই নোৱাৰে! কাৰণ, এই মুদ্ৰাটো তিনি শ বছৰ আগৰ আৰু তুমি এজন ক’ম বয়সীয়া যুৱক মাত্ৰ! তুমি আমাৰ আগত মিছাকথা কৈছা : কিন্তু, তুমি দেখিবলৈ পাইছা যে, আমি প্ৰবীণ ব্যক্তি—কাজেই তুমি আমাৰ লগত ঠাট্টা-বিদ্ৰূপ কৰিবলৈ ইচ্ছা কৰিছা নেকি? মনত ৰাখিবা যে, তেনে কৰিলে তোমাৰ জীৱনত কোনোদিন ভালো নহ’ব! তুমি এইটোও জানি লোৱাটো সমীচীন হ’ব যে, তোমাৰ চাৰিওফালে চহৰৰ বহুত গন্য-মান্যলোক হাজিৰ হৈ আছে, আৰু তেওঁলোকৰ হাতত চহৰৰ গোটেইগোৰ টকা পইচা মোজুৰ্দ্ হৈ আছে : কিন্তু, এনে ধৰণৰ দিনাৰ বা দিব্‌হান্ কোনো ব্যক্তিৰ হাতত নাই! মোৰ নিজৰ ওপৰত এইটোও বিশ্বাস আছে যে,

মই এতিয়াই আদেশ কৰিলে তোমাক সকলোৱে মাৰিব; আৰু যেতিয়ালৈকে সত্য কথা খুলি নোৱাৰা, তেতিয়ালৈকে তোমাক বান্ধি ৰাখিব ...। সেইকাৰণেই তৎক্ষণাত্‌ তুমি সঁচাকথা কোৱা—অন্যথাই তোমাৰ ভবিষ্যত অন্ধকাৰাচ্ছন্ন!”

তেওঁৰ কথা শুনি তাম্‌লিখাই ক’লে—“মই আপোনাক কেইটিমান কথা সূধিবলৈ ইচ্ছা কৰিছোঁ—আপুনি অনুগ্ৰহপূৰ্বক মোৰ কথাৰ প্ৰত্যুত্তৰ দিলে, নিশ্চয় মই আপোনাক মোৰ সত্য ধৰবনোৱা দিব পাৰিম। অন্যথাই মই সত্যকথা ক’বলৈ অপাৰগ।

তেওঁৰ কথাৰ জবাবত নেতৃত্বানীয়া লোকজনে ক’লে—“নিশ্চয় সূধিব পাৰা—মই তোমাৰ ওচৰত কোনো কথা গোপন নকৰোঁ—কিয়নো সেই অধিকাৰ মোৰ নাই।” তাম্‌লিখাই সূধিলে—“অত্যাচাৰী বজা দাকিয়ানুছ বৰ্ত্তমান ক’ত আছে?”

মানুহজনে তাম্‌লিখাৰ কথাৰ জবাব দিলে—“বৰ্ত্তমান ছুনিয়াৰ বুকুত দাকিয়ানুছ নামৰ কোনো বজা নাই—কিন্তু, বহুত দিনৰ পূৰ্বেই সেই নামৰ বজা এজন থকা বুলি শুনিবলৈ পাইছিলোঁ! আৰু দাকিয়ানুছ ধ্বংস হোৱাৰ পিছত আৰু বহুত যুগ পাব হৈ গৈছে। কিন্তু, তুমি দাকিয়ানুছৰ কথা সোধাৰ অৰ্থ কি?”

তাৰ পিছত তাম্‌লিখাই আনন্দচিত্তে ক'বলৈ ধৰিলে—
 “আল্লাহ কছম, মই সত্যহে যি কথা ক'বলৈ মনস্থ কৰিছোঁ,
 সেইকথা সত্য বুলি নিশ্চয় কোনেও বিশ্বাস নকৰিব। কাৰণ,
 মই সেই বজাৰ দিনৰ য়ুরক আছিলোঁ। আৰু মোৰ লগত
 এতিয়াও অলপ ছজন য়ুরক গুহাৰ ভিতৰত আছে। সেই বজাই
 আমাৰ ওপৰত বল প্ৰয়োগ কৰিছিল; আৰু মূৰ্ত্তিপূজা কৰাবলৈ
 চেষ্টা চলাইছিল। মূৰ্ত্তিপূজা নকৰিলে সিহঁতে আমাক বলি
 দিবলৈ মনস্থ কৰিছিল। যোৱা কালি আমি পলাই গৈছিলোঁ।
 আৰু গুহাৰ ভিতৰত শুইছিলোঁ। বাতিপুৰা যেতিয়া সাৰ পাই
 উঠি বহিছিলোঁ; তেতিয়া আমাৰ বৰকৈ ভোক লাগিছিল। আৰু
 মই খাদ্য বস্তু কিনিবলৈ আৰু গোপনৰ সংবাদ ল'বলৈ ইয়ালৈ
 আহিছিলোঁ— তাৰ পিছত খাদ্য বস্তু কিনোতে মই ধৰা পৰিছোঁ।
 মোৰ কথা বিশ্বাস নহ'লে, আপুনি মোৰ লগত মান্‌হালুছ, পৰ্ব-
 তৰ গুহালৈ ব'লক— তাত মোৰ বন্ধু ছজন আছে— নিশ্চয়
 তেওঁলোকে মোৰ ইন্তেজাবত (প্ৰতীক্ষাত) বৈ আছে— আপুনি
 গ'লে, মই মোৰ বন্ধু কেইজনক দেখুৱাব পাৰিম!” তেওঁ দৃঢ়-
 চিত্তে কথাখিনি কৈ নীবৰতা অৱলম্বন কৰিছিল।

তাম্‌লিখাৰ কথা শুনি আব্বুছ আৰু ইস্তাফুছ এঃঃমুখে
 ক'বলৈ ধৰিলে— “হে প্ৰিয় সমবেত বাইজ সত্ৰল! এইটো পৰম
 কৰুণাময়, প্ৰৱল প্ৰতাপাধিত আৰু মহা গোবৰ্ণিত আল্লাহ-

— তালাৰ নিদৰ্শন হ'বও পাৰে— তেওঁ য়ুরক কেইজনৰ জৰিয়তে
 এই বাস্তৱ আৰু চিৰ সত্য নিদৰ্শন দেখুৱাই আমাক শাস্তিৰ
 পথলৈ অগ্ৰসৰ ক'বলৈ ইঙ্গিত কৰিছে। সেটো বাবেই, আপোনা-
 লোক মোৰ লগত ওলাওঁক— আমি আটায়ে য়ুরকৰ লগত গুহালৈ
 যাওঁ আৰু সেই ছজন য়ুরকক নিজ চকুৰে চাই আহোঁ গৈ।”

তৎক্ষণাৎ আব্বুছ আৰু ইস্তাফুছ তাম্‌লিখাৰ লগে লগে
 আগুৱাই যাবলৈ ধৰিলে। তেওঁলোকৰ পিছে পিছে চহৰ-
 গোটেইবিলাক মানুহে গুহাবাসী সকলক চাবলৈ বুলি পৰ্বতৰ
 ফালে আগুৱান হৈছিল।

সিফালে গুহাবাসী বন্ধু কেইজনে তাম্‌লিখাৰ প্ৰতীক্ষাত বৈ
 আছিল। তেওঁলোকে ভাবিছিল যে, অইনদিনা হ'লে খোৱা
 আৰু পান কৰা বস্তুবোৰ সোনকালে লৈ আহে; কিন্তু, আজি
 বহুত দেবি কৰিছে— অৰ্থাৎ তাম্‌লিখাক নিশ্চয় অত্যাচাৰী বজা
 দা কিয়ানুছে চিৰি পাইছে আৰু ধৰি পেলাইছে। সেয়ে ম'হলে
 মো ইমান দেবি কৰাৰ অৰ্থ কি? তেওঁলোকে এইদৰে যেতিয়া
 চিন্তা কৰিছিল আৰু ভয় খাইছিল; তেতিয়া হঠাতেই বহুত
 মানুহ আৰু ঘোঁৰাৰ ভৰিৰ শব্দবোৰ লাহে লাহে বুদ্ধি হোৱা
 শুনিবলৈ পাইছিল; আৰু ক্ৰমান্বয়ে যেন তেওঁলোকৰ ফালে
 গৈছিল। তেওঁলোকে ভাবিছিল যে, নিশ্চয় বজা দা কিয়ানুছৰ
 মানুহে তেওঁলোকক ধৰি নিবলৈ আগুৱাই আহিছে। অন্যথাই

এইদৰে মানুহ আহিবই বা কিয় ? তাৰ পিছত তেওঁলোকে নামাজ পঢ়িবলৈ ধৰিলে ; আৰু নামাজ পঢ়া শেষ কৰি ইজমে-সিজমক চালাম কৰিলে । আৰু পৰস্পৰৰ মাজত আলোচনা কৰিবলৈ ধৰিলে—“আমি আমাৰ ভাই তাম্‌লিখাৰ ওচৰলৈ যাওঁ ব'লা । কাৰণ, তেওঁ বৰ্তমান অত্যাচাৰী বজা দাকিয়ানুছৰ ওচৰত আছে আৰু আমাক ইন্তেজাব কৰিছে ।” তেওঁলোকে গুহাৰ ভিতৰত বহি যেতিয়া এইদৰে আলোচনা কৰিছিল; তেতিয়া আব্‌মুচ্ আৰু তেওঁৰ সঙ্গী সকলে গুহাৰ দুৱাৰত হাজিৰ হৈছিল—আৰু তাম্‌লিখা তেওঁলোকৰ আগত আহিছিল ।

তাৰ পিছত তাম্‌লিখাই কান্দি কান্দি তেওঁলোকৰ ওচৰত হাজিৰ হৈছিল । তেওঁলোকে যেতিয়া তাম্‌লিখাক কন্দা দেখিবলৈ পাইছিল ; তেতিয়া তেওঁলোক আটাই কেইজনে একেলগে কান্দিবলৈ আৰম্ভ কৰিছিল । তাৰ পিছত তেওঁলোকে তাম্‌লিখাৰ অৱস্থাৰ কথা সূচিছিল । তাম্‌লিখাই গোটেইবোৰ কথা খুলি ক'বলৈ ধৰিলে । এতিয়া তেওঁলোকে বুজিবলৈ সক্ষম হৈছিল যে, সুমহান আল্লাহ তালাৰ আদেশত তেওঁলোক আটাই কেইজনে ইমান দিন গুহাৰ ভিতৰত শুই আছিল । তেওঁলোকে এই কথাটিও হৃদয়ঙ্গম কৰিব পাবিছিল যে, কিয়ামতৰ নিদৰ্শন আৰু তাৰ সত্যতাৰ প্ৰমাণ স্বৰূপে আল্লাহ তালাই তেওঁলোকক লগহতে জাগৰিত কৰিছে । আৰু মাৰুছে গাঢ় জ্ঞানিবলৈ

সক্ষম হয় যে, কিয়ামতৰ দিনত সকলোৱে এইদৰে জাগৰিত হৈ উঠিবই লাগিব—তাৰ কোনো প্ৰকাৰৰ সন্দেহ নাই । পবিত্ৰ আল্লাহ এজন আছে—তেওঁ সকলোকে সৃষ্টি কৰিছে” ।

কেই মিনিটমানৰ পিছত তাম্‌লিখাৰ খোজ চাই চাই আব্‌মুছে গুহাৰ ভিতৰত প্ৰবেশ কৰিলে । তাৰ তেওঁ এটি তামৰ বাকছ দেখিবলৈ পালে । বাকছৰ মুখখনি কপ গলাই লৈ বন্ধ কৰা হৈছিল । আব্‌মুছে তৎক্ষণাত গুহাৰ দুৱাৰ মুখলৈ আহি চহৰৰ বিখ্যাত মানুহ কেইজনমানক মাতিলে । আৰু তেওঁলোকৰ সন্মুখত উক্ত বাকছটো খুলিবলৈ ধৰিলে । বাকছৰ ভিতৰত তেওঁলোকে দুখন তামৰ ফলি পাইছিল । ...

তাৰ লিখা আছিল—“মাক্‌ছাল্‌মিনা, তাম্‌লিখা, মাৰ্‌তুকাছ, নাৱালিছা, ছানিউছ, বাত্‌নিউছ, আৰু কছফুতাত্‌ নামৰ যুৱক কেইজনে তেওঁলোকৰ অত্যাচাৰী বজা দাকিয়ানুছৰ ওচৰত পৰা পলাই গৈছিল—এই কাৰণেই যে, বজাই তেওঁলোকৰ ওপৰত অত্যাচাৰ কৰিব আৰু আপোন ধৰ্ম পৰিত্যাগ কৰাবও পাৰে । কিন্তু, তেওঁলোকৰ পবিত্ৰ ধৰ্ম পৰিত্যাগ কৰাৰ ইচ্ছা যুৱক কেইজনৰ নাই ! সেইবাবেই যুৱক কেইজনে এই গুহাৰ আশ্ৰয় লৈছিল । বজাই তেওঁলোকৰ সংবাদ পাই মানুহ পঠিয়াইছিল : কিন্তু

কোনেও তেওঁলোকক গুহাৰ ভিতৰৰ পৰা উলিয়াই নিবলৈ সক্ষম নহ'ল। শেষত বজাই বিফল মনোৰথ হৈছিল আৰু গুহাৰ দুৱা-
বন্ধন পাথৰৰ দ্বাৰাই বন্ধ কৰিবলৈ আদেশ দিছিল। আমি যুৱক
কেইজনৰ বিষয়ে অৱগত আছিলোঁ; আৰু সেয়েহে তেওঁলোকৰ
বাতৰি ইয়াক লিপিবদ্ধ কৰিলোঁ—যাতে পিছৰ মানুহে তেওঁলো-
কৰ কথা সম্পূৰ্ণৰূপে জানিবলৈ সক্ষম হ'ব পাৰে।”

আবমুছ আৰু তেওঁৰ সঙ্গীসকলে ফলি দুখন পঢ়ি অতি
আচৰিত হৈছিল। আৰু আল্লাহ-তালাই তেওঁলোকক কিয়-
মতৰ এটি পবিত্ৰ নিদৰ্শন প্ৰদৰ্শন কৰোঁৱাৰ কাৰণে তেওঁৰ গুনানু-
কীৰ্ত্তন কৰিছিল। লগে লগেই চাৰিওফালে আল্লাহ-তালার
মহিমাৰ কথা প্ৰচাৰিত হৈ পৰিছিল।

অলপ পিছত আবমুছ আৰু ইস্তাফুছে তেওঁলোকৰ সঙ্গী
কেইজনমানক লগত লৈ গুহাৰ ভিতৰত প্ৰবেশ কৰিছিল। আৰু
যুৱক কেইজনে গুহাৰ মাজত বহি কথা-বতৰা পাতি থকা দেখি-
বলৈ পাইছিল। তেওঁলোকৰ মূৰমুণ্ডত উজ্জ্বল হৈ আছিল।
আৰু কাপোৰ-কানিবোৰ অলপো ময়লা হোৱা দেখা নগৈছিল।
তেওঁলোকে তেওঁলোকে আল্লাহ-তালাক ডিঙা কৰিছিল আৰু
তেওঁক পাৰে মানে ধন্যবাদ জনাইছিল। তাৰ পিছত তেওঁ-
লোকে গুহাবানী যুৱক কেইজনৰ লগত কথা-বতৰা পাতিছিল।
যুৱক কেইজনে তেওঁলোকৰ অট্টাচাৰী বজা দাকিয়ানুৰ

অনাহুত অট্টাচাৰী উৎসীড়-নিপোড়ণ আদি কৰা কৈছিল।
আৰু কোনোও তেওঁলোক এই গুহাৰ ভিতৰত আশ্ৰয় ল'বলৈ
বাধ্য হৈছিল, সেই গোটোঁৱোৰ ছবি দাঙি ধৰিছিল।

কেইটি টোৱাৰ পিছত আবমুছে তেওঁৰ সঙ্গীসকলক ভিতৰ
পৰা তেওঁলোকৰ ধাৰ্মিক বজা তাকুছিউছৰ ওপৰলৈ এখন
হালুত পঠিয়াই দিলে। তেওঁ কৈছিল—“আপুনি অনতিপলমে
হোৱা ওচৰলৈ আহক। কাৰণ, আপুনি ইয়াক এটি আল্লাহ-তালার
অতি আচৰিত নিদৰ্শন দেখিবলৈ পাব—যিটো আপোনাৰ বাজাৰ
ভিতৰত সত্য নিদৰ্শন হিচাবে পৰিগণিত হৈছে। আৰু সেই
নিদৰ্শনটি সমগ্ৰ বিশ্ববাসীৰ কাৰণে উজ্জ্বল হোৱা সূৰ্য হৈ
পৰিছে। আৰু তাৰ দ্বাৰাই কিয়ামত এদিব হ'বই যে, তাকে
ভালদৰে প্ৰমাণ কৰিবলৈ বিচৰা হৈছে—যিটোক কোনো ভুল
মাইবা সংশয়ৰ প্ৰশ্নটো উঠিব নোৱাৰ! তিনিশ বছৰ আগতে
যি কেইজন যুৱকৰ টোকা লৈছিল; আল্লাহ পাকে বৰ্ত্তমান
তেওঁলোকক পুনৰ্জীৱিত কৰি তুলিছে—তেওঁলোকক চাবলৈ
আপুনি কীৰ্ত্ত গতিত মোৰ ওচৰলৈ আহিব বুলিয়েই আশা
কৰিছোঁ।”

বজাই যেতিয়া এই বাতৰিটো পাইছিল; তেতিয়াই তেওঁ
সিংহাসনৰ পৰা উঠি থিয় হৈছিল। তেওঁৰ চিন্তাবোৰ দূৰিত
হৈছিল আৰু সেই কাৰণেই কৈছিল—“হুনিয়াৰ সকলো প্ৰশংসা

একমাত্ৰ ককণাময় আল্লাহ-তালাৰ কাৰণে! তেওঁ আচমান আৰু ভূমিনৰ মালিক, মই তোমাবেই এবাদাত কৰিছোঁ আৰু তোমাবেই পবিত্ৰতা বৰ্ণনা কৰিছোঁ। তুমি মোক ধন সম্পত্তি দান কৰিছা। আৰু মৰম-স্নেহ কৰিছা। সেইবাবেই তোমাৰ ওচৰত অনুৰোধ কৰিছোঁ, মোৰ পূৰ্বপুৰুষ সকলক যি পোহৰ ফ্ৰালান কৰিছিপা, সেই নূৰাণী পোহৰ মোৰ পৰাই কেতিয়াও নিৰ্বাপিত নকৰিবা!” হে দয়ালু আল্লাহ, তোমাৰ সঘন পবিত্ৰ হুনিয়াত আৰু কোনো নাই।”

চহৰ বাসী সকলে যেতিয়া এই বাতৰিটো পাইছিল, তেতিয়া কেইজনমানে ঘোঁৰাৰ পিঠিত উঠি বজা তাকুছিউহৰ ওচৰলৈ আহিছিল আৰু তেওঁৰ লগত একেলগে বাওঁনা হৈছিল। “অৱশেষত,” তেওঁলোকে পৰ্বতৰ ওপৰত উঠি গুহাৰ ভিতৰলৈ আহিছিল। গুহাবাসী যুৱক কেইজনে যেতিয়া বজাক দেখিবলৈ লাইছিল; তেতিয়া তেওঁলোকে মাটিৰ ওপৰত গুৰু বাৰি মহান আল্লাহ-তালাক হিছদা কৰিছিল। আৰু লগে লগেই বজা তাকুছিউছে তেওঁলোকৰ সমুখত হাজিব হৈ প্ৰত্যেকজনৰ লগত আনন্দ চিত্ত আৰম্ভ কৰিছিল আৰু শেষত কান্দিছিল। যুৱক কেইজনে তাকুছিউহৰ ওচৰত বহিছিল আৰু আল্লাৰ শুনাশুকীৰ্তন কৰিছিল। তাৰ পিছত তেওঁলোকে বজাক কবলৈ ধৰিলে — “আপোনাক আমি আল্লাৰ ওচৰত সমৰ্পণ কৰিলোঁ;

আৰু আপোনাৰ এটি উজ্জ্বল ভবিষ্যতৰ কাৰণে তেওঁৰ ওচৰত মৌনাফাত (প্ৰাৰ্থনা) কৰিছোঁ। আল্লাই আপোনাৰ হেফাজত কৰিব। আৰু আপোনাক ৰাজ্য বিস্তাৰ কৰিবলৈ সুবিধা প্ৰদান কৰক। তাৰোপৰি, এই হুনিয়াত জিন আৰু ইন্চানৰ অমঙ্গলৰ পৰা আল্লাই আপোনাক নিষ্কৃতি দিয়ক....”

এইদৰে কৈ বজাৰ পৰা তেওঁলোকে চিৰ বিদায় ল'লে; আৰু প্ৰত্যেকেই নিজৰ নিজৰ জাগাত আকৌ শুই পৰিছিল গৈ — আল্লাহ পাকে তেওঁলোকক মৃত্যুদান কৰিছিল।

বজাই তেওঁলোকক নিজৰ কাপোৰৰ দ্বাৰাই ঢাকি ৰাখিছিল; আৰু প্ৰত্যেকৰ কাৰণে একোটকৈ সোণৰ বাকছ তৈয়াৰ কৰিবলৈ হুকুম দিছিল। ৰাতি সপোনতে যুৱক কেইজন বজাৰ ওচৰলৈ আহি তেওঁক কৈছিল — “নিশ্চয় আমি সোণ-কপৰ দ্বাৰা প্ৰজিত হাৰা নাছিলোঁ, বৰং আমি মাটিৰ দ্বাৰা নিৰ্ম্মিত হৈছিলোঁ আৰু মাটিৰ লগতেই মিলি যাম! সেই কাৰণে আমি পুনৰ্জীৱন লাভ নকৰালৈকে, গুহাৰ ভিতৰত যেনে-কৈ মাটিৰ লগত আছিলোঁ, ঠিক সেইদৰেই আমাক থাকিবলৈ দিয়ক।” বজাই সেই সপোনটো দেখাৰ লগে লগে এটি চণ্ডণ কাঠৰ বাকছ তৈয়াৰ কৰিবলৈ আদেশ কৰিলে। আৰু তেওঁলোকক উক্ত বাকছৰ ভিতৰত বখা হ'ল। তাৰোপৰি, উক্ত গুহাৰ দুৱাৰ মুখত বজাই মছজিদ এটি তৈয়াৰ কৰিবলৈ হুকুম

কৰিছিল। সেইদৰে মহজিদ তৈয়াৰ হৈ উঠলৈ সক্ষম হৈ
আনন্দ অনুভৱ কৰিছিল। উক্ত গুহাৰ ভিতৰত যুৱক কেইজন
অনন্ত কাললৈ শুই থাকিল।

সময় - বিণা ১১ ১০ মিনিট।

১৮-৯-৬০ ইং।

— অনুতাপ —

কথিত আছে যে, ভ্ৰমকামী আবুল "হাচান চাহেবে
কৈ গৈছে—" মই কেইবাবাৰো "মক্কা ছবিফলৈ হজ্জ কৰি-
বলৈ গৈছিলোঁ। আক অহা-যোৱা কৰা প্ৰায়বিলাক বাস্তা
মই চিনি পাইছিলোঁ। আনহাতে বিশ্ৰাম কৰা মঞ্জিলৰ
বিষয়ে মোৰ সুকীয়া অভিজ্ঞতা আছিল। সেই কাৰণেই
বহুত চিনাকি-অচিনাকি মানুহে মোক অনুসৰণ কৰিছিল;
আক মোৰ লগত প্ৰায়ে হজ্জ কৰিবলৈ গৈছিল। মনে
মনে মই গোৱা অনুভৱ নকৰি নোৱাৰিছিলোঁ।

এবছৰৰ কথা। মই নিজক নিজে কৈছিলোঁ— "এইবাৰ
মই অকল শৰীয়া হৈ যাম; আক মোৰ লগত কোনো
এজনকো লৈ নেযাওঁ" তাৰ পাছত মই ধীৰে ধীৰে আশু-
ৰাই যাবলৈ ধৰিলোঁ। এইদৰে অকলে অকলে গৈ 'কাদেছিয়া'
নামৰ ঠাইত হাজিব হ'লোঁ। আক লগে লগেই মই
মহজিদত প্ৰবেশ কৰিলোঁ। উক্ত মহজিদৰ ভিতৰত মই
এজন কুষ্ঠৰোগীক দেখিবলৈ পালোঁ। তেওঁ মোৰ লগত মক্কা
ছবিফলৈ যাবলৈ ইচ্ছা কৰিছিল; আক মোৰ অনুমতি বিচা-
ৰিছিল। কিন্তু, মই তেওঁক খোলা-খুলি ভাবে কৈ দিলোঁ
— "সত্ত্বে মই অকলে অকলে যাবলৈ ইচ্ছা কৰিছোঁ।
গতিকে, মই মোৰ লগত কোনো ব্যক্তিক নিব নোৱাৰোঁ।"

মোৰ কথা শুনিবলৈ পাই তেওঁ নীৰৱতা অৱলম্বন কৰা দেখা গৈছিল। কি ভাবিছিল কোৱা জানে ?

বাতি পুৱাল : মই অকলে অকলে যাবলৈ আৰম্ভ কৰিলো। আক অকলে গৈ 'আকাবা' নামৰ ঠাইত হাজিৰ হ'লো। অলপ সময়ৰ পাছত উক ঠাইৰ মছজিদত প্ৰবেশ কৰিলোঁ। লগে লগেই মোৰ নজৰত পৰিল যে, উক্ত কুষ্ঠৰোগী মানুহজন মছজিদৰ মেহবাবৰ (ওখ ঠাই) ওপৰত বহি আছে। মই তেওঁক দেখিবলৈ পাই আচৰিত নহৈ নোৱাৰিলোঁ। আক সেই বাবেই মোৰ মনত খেলি গৈছিল— "চোৱহানাহ ! অৰ্থাৎ আল্লাহ কিমান পবিত্ৰ ! কিন্তু, মানুহজন মোৰ বহুত আগতে আহি এইখিনি ঠাইত হাজিৰ হ'ল কেনেকৈ ? ইয়াৰ ভিতৰত নিশ্চয় কিবা এটা বহুত লুকাই আছে ? " তৎক্ষণাত তেওঁ মোৰ ফালে নজৰ কৰিলে আক ইঁহি এটি মাৰি ক'বলৈ ধৰিলে— "হে আবুল হাচান, বহুত সময়ত বৰ দুৰ্ভাগ্য মানুহেও এনেকুৱা কিছুমান কাম সম্পাদন কৰিব পাৰে, যিটোৰ কাৰণে অত্যন্ত শক্তিশালী লোকসকলেও আচৰিত আক হতভম্ব হৈ থাকিব মোৱাবে। " তেওঁৰ কথাৰ মই কোনো প্ৰত্যুত্তৰ দিব নোৱাৰিলোঁ। নামা চিন্তাৰ মাতেদি নিশাটো কোনোমতে কটাই দিবলৈ বাধা হৈছিলো, অন্তৰ্দ্ধাই মোৰ কোনো উপায় নাছিল। "

বাতি পুৱালত আকো অকলে অকলে যাবলৈ আৰম্ভ কৰিলোঁ। আক তাৰ পিছত "আকাবা" নামৰ ঠাইত হাজিৰ হৈ মছজিদত প্ৰবেশ কৰিবলৈ ইচ্ছা কৰিলোঁ। ইঠাৎ সেই মানুহজনক মেহবাবৰ ওপৰত বহি থকা দেখিবলৈ পাইছিলো। লগে লগেই মই তেওঁৰ ওচৰত আত্ম সমৰ্পণ কৰিলো; আক অনুবোধৰ সূত্ৰত ক'লো— "হুজুৰ, মই আপোনাৰ সঙ্গী হ'বলৈ বৰ ইচ্ছা কৰিছোঁ। " তেওঁ ইঁহি এটি মাৰি চমুকৈ ক'লে— "বৰ্তমান মোৰ সেই উপায় নাই। মোক মাফ কৰিবা। "

কোৱা বাহুলা, মই তেওঁৰ সঙ্গ লাভৰ পৰাই বঞ্চিত হোৱাৰ কাৰণে চিঞৰি চিঞৰি কান্দিবলৈ ধৰিলোঁ। মোৰ ক্ৰন্দন ধ্বনি শুনিবলৈ পাই তেওঁ মোক ক'লে— "ধৈৰ্য্য ধৰা কিয়নো, তোমাৰ সেই গগন ফলা চিঞৰি বৰ্তমান সময়ত কোনো প্ৰকাৰৰ উপকাৰ সাধন নকৰে আক কৰিবও নোৱাৰে। " তাৰ পাছত তেওঁ তলৰ কবিতা কেইটি পাঠ কৰিছিল— "মই তোমাৰ পৰা জীতবত ধকাৰ কাৰণে তুমি কান্দিছা নেকি ? কিন্তু, সেইটো কেনেকৈ হ'বলৈ পালে ? তোমাৰ ভুলৰ কাৰণেই নহয় জানো ? আক সদাহতে তুমি মোৰ সান্নিধ্য কামনা কৰিছা কিয় ? সেইটো জানো সম্ভৱপৰ হ'ব পাৰে ? " "তুমি মোৰ প্ৰকাশ্য দুৰ্বলতা আক বাহিৰৰ বেমাৰটোৰ প্ৰতি নজৰ কৰিছিল। "

আক হঠাতোবা ভাবিছিল যে, কুষ্ঠৰোগীয়ে সকলো সময়তে ভ্ৰমণ কৰিব নোৱাৰে। কিন্তু তুমি জানো দেখিবলৈ পোৱা নাই যে, আল্লাহ-তালাই তেওঁৰ প্ৰিয় বান্দাক (ব্যক্তিক) 'যি ইচ্ছা তাকেই দান কৰিব পাৰে' তুমি মোক যেনেকুৱা দেখিবলৈ পাইছা, সত্যকথা ক'বলৈ গ'লে, মই যেনেকুৱা নহয়। মোৰ এনেকুৱা এজন শক্তিশালী সৃষ্টিকৰ্তা আছে যে, তেওঁৰ সমকক্ষ বা তুলনা পৃথিৱীত একোৱেই নাই। আক মই তেওঁৰ গোপন অনুগ্ৰহবোৰ অনুভৱ কৰি পাই আছোঁ। সেই কাৰণেই আজীৱন মই তেওঁৰ পৰাই পলাই সাৰিবলৈ নোৱাৰিম। সেয়েহে তোমাক কও যে, তুমি অনতিপলমে মোৰ ওচৰৰ পৰা নিৰাপদে আঁতৰি যোৱাগৈ—অন্তথাই তোমাৰ কোনো মঙ্গল হোৱাৰ আশা নাই। আক তুমি মোক দৰিদ্ৰতাৰ লগত পৰিত্যাগ কৰা। কিয়নো, মোৰ দৰে পৰা সপ্নল নোহোৱা ছবীয়া গৰীবক তুমি ভাল নেপালেও সৃষ্টিকৰ্তাই মোক সচাকৈয়ে বৰ ভাল পায় আক মৰম চেনেহ কৰে....।” তেওঁৰ কথাত ভেজালৰ প্ৰলেপ নাছিল।

শেষত, উপায়বিহীন হৈ মই তেওঁৰ পৰা আঁতৰি যাবলৈ একান্ত বাধ্য হৈছিলোঁ। তাৰ পাছত মই ঘিটো মজিলতেই হাজিৰ হৈছিলোঁ; তাতেই তেওঁক লগ পাইছিলোঁ। কিন্তু, মই মদিনা ছবিফ পোৱাৰ লগে লগেই তেওঁ অন্তৰ্ধান হৈছিল। কিয়নো কোনে ক'ব ?

তাৰ পাছত মই আবু ইয়াজিদ বোস্তামী, আবু বকৰ, ছিবলি আক অন্যান্য জ্ঞানী-গুণীসকলক লগ পাইছিলোঁ। তেওঁলোকৰ আগত মোৰ কাহিনীটো কৈছিলোঁ। মোৰ কথা শুনি তেওঁলোকে আশ্চৰ্য কৰি কৈছিল—“হায় আফছোছ, তেখেতেই কুষ্ঠৰোগী আবু জাফৰ। তেখেতৰ সন্মানার্থে প্ৰাৰ্থনা কৰুল (গ্ৰহন) হয় আক বৰষুণ দিয়ে। সূৰ্যহান আল্লাই তেখেতক অনুগ্ৰহ আক সন্মানিত কৰিছে। আক সেয়েহে আবু জাফৰে কৈ গৈছে—” আল্লাহ-তালাৰ জিকিৰত (প্ৰাৰ্থনা) মছগুদ হৈ থকা আক ধৈৰ্য্য সহকাৰে থকাটোৱে ফকীৰসকলৰ পোচাক আক ফটা-চিৰা, ময়লা কানি-কাপোৰেই তেওঁলোকৰ পৰিচ্ছদ স্বৰূপ। মুখমণ্ডলৰ হালধীয়া বংবোৰেই ফকিৰৰ চিন আক সেইবোৰে তেওঁলোকৰ সৌন্দৰ্য্য বৃদ্ধি কৰে। শেষ নিশা চন্দ্ৰমাৰ ক'লা ক'লা দাগৰ দ্বাৰাই তাৰ সৌন্দৰ্য্য দুগুণে বঢ়োৱাহে দেখিবলৈ পোৱা যায়।”

নিশ্চয় নিশা বেছি সময় থিয় হৈ থাকি, দুয়োটি নয়নৰ পৰা অশ্ৰুসীৰবোৰ পেলোৱাৰ নিমিত্তে প্ৰত্যেক ধাৰ্মিক ব্যক্তিক কষ্ট প্ৰদান কৰিছে যদিও সেইটোৱে তেওঁলোকক প্ৰকৃত মানুহৰ শাবীত উপনীত কৰিছে। আক সেই কথা-যাবত কোনো বকমৰ ভুল নাই। আল্লাহ-তালা তেওঁলোকৰ

প্ৰধানমন্ত্ৰী সন্মত। আৰু নামাজ (উপাসনা) তেওঁলোকৰ
অতি প্ৰিয় বস্তু—নামাজৰ বাহিৰে তেওঁলোক কোনোমতে
জীয়াই থাকিব নোৱাৰে। নিশ্চয় সাহায্য আৰ্থীসকলে ফকীৰৰ
জৰিয়তে সহায়ৰ কাৰণে আল্লাহ ওচৰত প্ৰাৰ্থনা কৰে।
পশু-পক্ষীবোৰেও তাকেই কৰে—কৃত্যখাই সহায় নেপায়।
সেই কাৰণেই অল্লাহ তালাই জগতৰ ভিতৰত আৰু তেওঁলো-
কৰ ওপৰত ভাল-বেয়াৰ নানান পৰীক্ষা অৱতীৰ্ণ কৰে।
আৰু তেওঁলোকৰ সন্মান বক্ষা কৰিবলৈকে দুনিয়াৰ বুকুত
বৰষুণ হয়।

তেওঁলোকে দুনিয়াৰ বিপদ আপদবোৰ নিমোচনৰ কাৰণে
মাথোন এবাৰ মোনাজাত (প্ৰাৰ্থনা) কৰিলে, সেইবোৰ তৎ-
ক্ষণাত আল্লাহ কৃপাত নাইকিয়া হৈ যায়। আৰু বিঘাট শক্তি-
শালী ব্যক্তিও মুহূৰ্ত্তৰ ভিতৰতে অত্যন্ত দুৰ্বল হৈ পৰে।
সমস্ত সৃষ্ট জীৱ কঠিন যোগগ্ৰস্ত; আৰু তেওঁলোক হৈছে
সুবিজ্ঞ চিকিৎসক! তেওঁলোকে আল্লাহ ওচৰত দোৱা
[প্ৰাৰ্থনা] কৰিলে মানুহৰ সকলো শোক, ভাপ, হিংসা-দেষ
আদি মোনাকালে দূৰীভূত হৈ এক বিমল আনন্দত মানৱ
প্ৰাণ পুলকিত হয়। ...

তুমি তেওঁলোকৰ মুখৰ ফালে নজৰ কৰিলে ধাৰ্মিকতা,
সহনীয়তা আৰু চিন্তাশীলতাৰ চিনবোৰ মুখত প্ৰাক্ষণিকিত

হৈ থকা দেখিবলৈ পাবা। লগতে তেওঁলোকৰ অন্তৰ সদায়
চিৰ প্ৰফুল্লিত হৈ থকাহে দেখিবলৈ পাবা। হে তেওঁলোকক
পিঠি দেখুৱাই আহোঁতাসকল, হে ধাৰ্মিক সকলৰ পৰা
তৎক্ষণাত ফালৰি কাটি আহোঁতাসকল, তোমালোকে জানো
কোনো দিন তেওঁলোকৰ অপূৰ্ব মহত্ব দেখিবলৈ পোৱা
নাই? হে দুৰ্ভাগীয়াসকল, পাপে তোমালোকক তেওঁলোকৰ
পৰাই বহুত আঁতৰত ৰাখিছে। আৰু পাপৰ কাৰণেই
তোমালোকে তেওঁলোকৰ ওচৰত হাজিৰ হ'বলৈ সক্ষম হোৱা
নাই। তুমি বন্দী হৈ থকা অৱস্থাত তেওঁলোকৰ লগত
মুলাকাত [দেখা সাক্ষাৎ] কৰিবলৈ ইচ্ছা কৰিছ' নেকি?
কিন্তু, পাপে তোমাক তোমাৰ পাপৰ চিৰ আকাঙ্ক্ষিত
মূল্যবান বস্তুৰ পৰাই আঁতৰাই ৰাখিছে যে, তাত অলপো
ভুল নাই!

তুমি যদিহে তেওঁলোকৰ প্ৰকৃত মৰ্যাদা বুজিব পাৰিলা-
হেঁতেন, সেয়েহে নিশ্চয় তুমি তেওঁলোকৰ কাৰণে উত্তে-
জিত হৈ পৰিলাহেঁতেন। পানীলগা মানুহে ফুলৰ সুঘ্ৰান
পাব পাৰে জানো? দোকানী আৰু দালালীসকলেহে
কাপোৰৰ প্ৰকৃত মূল্য বুজিব পাৰে। তোমৰ প্ৰতিপালকৰ
ওচৰত সাহায্য প্ৰাৰ্থনা কৰা আৰু তেওঁলোকৰ লগত দেখা-
সাক্ষাৎ কৰি দিবলৈ তেওঁক অনুৰোধ জনোৱা। আৰু
সেয়ে হ'লে তোমাৰ মনৰ আশা অৱশি-

পলমে পূৰ্ণ হ'ব যে, তাত কোকো সন্দেহ নাই। কিয়নো, নিশ্চয় প্ৰত্যেক আকাঙ্ক্ষাকাৰীৰ কাৰণে তেওঁৰ 'দৰ্গাহ' অত্যন্ত বহল স্থান। আৰু তেঁৱেই বিশ্ব দুনিয়া আৰু আখোৰাতৰ (পৰকাল) একমাত্ৰ সুমহান আৰু সৰ্বশক্তিশালী আল্লাহ। আমি প্ৰত্যেকেই তেওঁক প্ৰনিপাত কৰাটো সমীচীন।

ভেওঁলোকৰ মূখ্যবান কথাবোৰ শুনিবলৈ পাই মোৰ ভুল ভাঙিছিল। মই নিজক নিজে বৰ অপৰাধী যেন লাগিছিল। সেউবাবে বাবে বাবে মই বৰকৈ অনুতাপ কৰিবলৈ বাধ্য হৈছিলোঁ। অৱশেষত, বিষাদৰ জুঘুনিয়াহ কাটি কাটি ঘৰলৈ উলটি আহিব লাগিয়াত পৰিছিলোঁ। সেই স্মৃতিবোৰ আত্মী-বন মোৰ হৃদয়ৰ স্তবে স্তবে সোনালী আখৰেৰে বৰ ধুনীয়াকৈ লিখাই থাকিব। কোনো দিন পাহৰি নেযাওঁ— পাহৰিব মোৱাৰিম। কিয়নো, মোৰ নিজৰ ভুলৰ কাৰণেই চিৰকাল অনুতাপ কৰি কৰি দগ্ধ হৈছিলোঁ। মোৰ অনাহুত আৰু অৰ্থহীন গোবৰক এই অনুতাপৰ মূখ্য কেৰোণ বুলি ক'লে ভুল কৰা হ'ব জানো ?....

—অন্ত—

= সাহিত্য-সমালোচনা =

“পৰিচিতা” সম্বন্ধে ১৯-৬-৫৫ ইং তাৰিখৰ “নতুন অসমীয়া” ৰ অভিমত — কোবাদ আলীৰ দুই-চাৰিটা গল্প আলোচনী খনদিয়েকত চকুত পৰিছে। সম্প্ৰতি তেওঁ গল্পৰ সঙ্কলন এটি “পৰিচিতা” নাম দি প্ৰকাশ কৰিছে। প্ৰথম গল্পটিৰ নাম অনুসৰিয়েই সঙ্কলনটিৰ নামকৰণ কৰা হৈছে। আমাৰ জলন্ত সমস্যাৱলীৰ প্ৰতি কোবাদ আলী সজাগ। “পৰিচিতা” ত পৰ্বত-ভৈয়াম সম্প্ৰীতি আৰু “প্ৰাইভেট চিঠি”ত কিতাপ প্ৰকাশত সাহিত্যিকৰ দুবৰস্থাৰ ছবি আঁকা হৈছে। এই দৃষ্টি কোণৰ পৰা লেখক ধন্যবাদাৰ্হী....। “ময়না” গল্পটো পঢ়ি ভাল লাগিছে। তাত নায়কৰ অনুশোচনাটো বৰ স্পষ্ট হৈ উঠিছে; মানুহক সংস্কাৰৰ বাবে এনে আত্ম সমালোচনাৰ বৰ দৰ্কাৰ।”

ইং ৯-৩-৫৬ চনৰ ‘অসম বাণী’য়ে কয়—“লেখক অসমীয়া সাহিত্য ক্ষেত্ৰত ইতিমধ্যে সুপৰিচিত হৈ পৰিছে। এইজন কবি-সাহিত্যিকে ডিব্ৰুগড়ৰ পৰাই ডিব্ৰুপৰীয়া অভিজ্ঞতাৰে যি কেইটি গল্প লিখি সম-সাময়িক সমাজ আৰু পৰিবেশৰ প্ৰতি কটাক্ষপাত কৰিছে, সেইবোৰৰ মাজত....

মতুন অসমক গঢ়ি তুলি পাহাৰ-ভৈয়াম, গাওঁ-ভূঁই উজলোৱাৰ
আকাঙ্ক্ষা আমি দেখিবলৈ পাইছোঁ। লেখকে মুছলমান
সমাজৰ সুকীয়া সমস্যা, পৰ্দ্দা আৰু শিক্ষাহীনতা আদিৰ প্ৰতিও
চকু দিছে। গল্প কেইটা পঢ়ি আমাৰ বোধ হৈছে লেখকৰ
কলমৰ গতি সব-সৰায়া। বিষয় বস্তু আৰু ভাবাবেগতো
তেওঁ নিছলা নহয়। “প্ৰকাশ ভগীত আঞ্চলিক ঠাঁচ আৰু
শব্দৰ ব্যৱহাৰ কৰাটো ভাল-হৈছে।”

২য় বছৰ ৪ৰ্থ সংখ্যা “ উদ্যোগ ” নামৰ কাকতখনিয়ে
 লিখিছে “পৰিচিভা”ৰ লিখক অসমীয়া ভাষা আৰু সাহিত্যৰ
 এক নিষ্ঠা সেৱক। নতুন লিখক হ'লেও আশী চাহেবে
 অসমীয়া সাহিত্যলৈ তেখেতৰ সাধ্যাঙ্গুসৰি পুষ্পাঞ্জলি আগ
 বঢ়াই আছে। লিখাৰ যি এটি প্ৰবাহ আছে তাৰ পৰাই
 আমি আশী চাহেবে পিতৃগৈ যত্ন কৰিলে ভাষা-জননীৰ কণ্ঠত
 বহু মূল্যবান মৰ্ণি মুক্তাৰ হাব দিব পাৰিব বুলি আশা পোষণ
 কৰাওঁ।”

ইং ১০-৫-৫৭ তাৰিখৰ “নতুন অসমীয়া” ই লিখিছিল—
 “স্মৃতিৰ পবন” নামৰ উপন্যাস খনিৰ লেখক কোবাদ আলীৰ
 “পৰিচিভা” নামৰ গল্পৰ পুথিখনি। ইতিপূৰ্বে এই তত্ত্বত
 সমালোচিত হৈছিল। আলীৰ বচনান্ত প্ৰণয়, বিবহৰ গভা-

ভূগোলিক বৰ্ণনাব উপৰিও সাময়িক সমস্যাব চোকা আলো-
 চনা আছে :— যেনে আধুনিক অসমীয়া কবিতাব কথা,
 “অম-গণ-মন” গীতত “অসম”ৰ নাম বাদ পৰাব আলো-
 চনা, প্ৰভাৱতী দেৱীৰ “অসমীয়া” শব্দকে কৰা বিকল্প
 মন্তব্য, কেবাটাও জীৱনৰ নঙঠা বেদনা। এইবোৰ বিষয়
 অপ্ৰাসঙ্গিক বুলিব নোৱাৰি। তেওঁৰ ভাষাত ইছলামীয় শব্দৰ
 প্ৰয়োগ ঘটিছে; কথিত ভঙ্গীৰে কথিত শব্দাৱলীৰো তেওঁ
 ব্যৱহাৰ কৰিছে। ”

পৃষ্ঠা	শাবী	ভুল শুধবনী	হব লাগে
১	৬	নিশ্চ	নিশ্চয়
৬	৩	অমি	আমি
৬	৮	ইছা	ইচ্ছা
৮	১	যেতিয়	যেতিয়া
"	১৫	য	যে
১৩	১২	সম্মানিত	সম্মানিত
"	১১	উদবতা	উদাবতা
১৫	৬	নহয়	নহয়
১৬	১৮	মেক	মোক
১৭	১১	যে	যেন
২১	১	দখিয়েই	দেখিয়েই
২২	১২	সেইবাবেই	সেইবাবেই
২৫	১২	ব্যক্তিয়ে	ব্যক্তিয়ে
৩০	৪	ইমানদাব	ইমানদাব
৩৪	১	ওপবষ	ওচবষ
৪১	১৬	ঈছাব (আঃ)	ঈছাব (আঃ)
৪৯	৭	চাব-মাহব	চাব-মোহব
৫৭	১৩	মোরাবে	মোরাবে
৫৯	১৪	হৈছিলে	হৈছিলোঁ
৬৩	১৩	চিঞবি	চিঞবে
"	২১	কবিছিল	কবিছিলো
৬৮	১	কোকো	কোনো